

Asia: VN/14432/2025

Valtioneuvoston asetus turkiseläinten hyvinvoinnista

Kohta 1

1 § Soveltamisala

-

Kohta 2

2 § Määritelmät

-

Kohta 3

3 § Turkiseläimen käsittely ja hoito

Kirjaus totuttamisesta ihmisen käsittelyyn on liian ympäröivää. Lain eläinten hyvinvoinnista 12 §:n nojalla muotoilun tulisi olla, että eläimet tulee totuttaa pennusta asti käsittelyyn tarjoamalla niille päivittäisiä, eläimen kannalta positiivisia kokemuksia ihmisen kanssa.

Laki eläinten hyvinvoinnista 12 § toteaa, että ”eläin on totutettava käsittelyyn ja pito-olosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista”. Turkiseläinten domestikaatiohistoria on hyvin lyhyt, joten ne tarvitsevat tavallisia kesyjä kotieläimiä enemmän suoraa positiivista kontaktia ihmisen kanssa, jotta eläimistä tulee riittävän luottavaisia ja kesyjä, että niitä voidaan käsitellä ja hoitaa eläinten hyvinvoinnin kannalta asianmukaisella tavalla.

Sopivan välin määrittäminen positiivisten kokemusten tarjoamiselle on tärkeää, jotta lain vaatima totuttaminen ihmisen käsittelyyn todella toteutuu käytännössäkin tuhansien eläimien tarhoilla. Norjan eläinlääketieteellinen laitos huomautti 2016, että eläinten sosiaalistaminen on välttämätöntä, jotta niistä tulisi kesyjä. Tämä on aikaa vievää, ja eläimillä on usein liian vähän kontaktia ihmisiin (Norwegian Scientific Committee for Food Safety 2008). Epäsäännöllinen positiivinen kontakti ihmiseen voi riskeerata eläinten hyvinvoinnin (Norwegian Scientific Committee for Food Safety 2008).

Hallituksen esityksen (182/2022) mukaan myös harvemmin käsiteltävien eläinten tottuminen ihmisen läsnäoloon saattaa vähentää eläinten kokemaa pelkoa ihmistä kohtaan ja parantaa siten eläinten hyvinvointia käsittelytilanteissa. Ihmisen läsnäoloon tottuminen on edellytys, jotta turkiseläinten käsittelytilanteet kuten näytteenotto, terveydentilan tarkistaminen tai hoitaminen, kynsien leikkaus, häkistä toiseen siirtäminen, vieroitus, kiiman arviointi ja mittaaminen, siemennesteen keräys, keinosiemennys, turkin laadun arviointi eli gradeeraus ja lopetus olisivat eläimelle mahdollisimman vähän epämiellyttäviä. Eläinten ja niiden hoitajien välinen hyvä suhde edistää eläinten hyvinvointia käsittelytilanteissa. Esimerkiksi ihmiseen luottavalla ketulla on matalampi stressitaso kuin ihmistä pelkävällä eläimellä, niiden käsittely on helpompaa ja pentutulos parempi (Ruokaviraston raportti 2020).

Käsiteltävyys myös vähentää niskapihtien käytön tarvetta. Koronanäytteenotot supikoirilta osoittivat, että niskapihtien käyttö supikoirien käsittelyssä vaihtelee paljon tarhoittain. Osalla tarhoista eläimet on totutettu ihmiseen ja käsittely onnistuu niin hyvin, ettei niskapihtejä tarvittu.

Eläinten pelokkuutta voidaan vähentää käsittelemällä niitä eläimen näkökulmasta positiivisella tavalla. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi opettamalla eläimille, että positiivisten kokemusten, kuten ruoan, herkkujen ja aktiviteettien ja ihmiskontaktin välillä on yhteys. Eläimiä on käsiteltävä jo varhain ja sosiaalistamista jatketaan koko eläinten elämän ajan, jotta ne pysyisivät vähemmän pelokkaina (Norwegian Scientific Committee for Food Safety 2008). Positiiviseen ihmisen läsnäoloon totuttamisesta tulee erityisen tärkeää, kun ketuille lisätään pesäkoppi, jonne ne voivat vetäytyä piiloon ihmiskontakteilta.

EFSA:n (2025) mukaan ketut reagoivat hyvin herkkujen, kuten koirankeksien tarjoamiseen. Säännöllisesti makupalojen käyttäminen positiivisena vahvisteena voi vähentää turkiseläinten pelkoa ihmistä kohtaan. Asetukseen voisi kirjata esimerkiksi, että makupaloja tulee tarjota jokaiselle tarhan eläimelle kädestä päivittäisillä tarkastuksilla sekä jokaisen käsittelytilanteen yhteydessä. Tämä antaa myös eläinten hoitajalle tilaisuuden seurata tarkemmin eläinten kuntoa. (Norwegian Scientific Committee for Food Safety 2008).

EFSA (2025) tosin toteaa, että ihmisen käsittelystä aiheutuvaa stressiä ei voida turkistuotannossa välttää eikä merkittävästi lievittää, mikä puoltaa näiden puolivillien eläinten tarhaamisen kieltämistä.

3 § 2. mom. (kynsien leikkaus)

Pykälän 3 momentin 2 vaatimus kynsien pituudesta huolehtimisesta ei toki ole uusi, sillä kynsien leikkaamista tarpeen mukaan on käytännössä vaadittu jo aikaisemman lain aikaan eläinsuojeluasetuksen 8 §:n nojalla, mutta lienee asiallista, että se on nyt avattu asetukseen.

3 § 3. mom. (nostaminen)

Asetusluonnoksessa todetaan, että ”eläintä on pihtejä käytettäessä kannateltava käsin sen kehosta eläimen kantamisen tai siirtämisen ajan”. Sama tulee tarkentaa myös sen osalta, että eläintä muulla tavalla nostaessa tai kantaessa eläimen kehoa tulee aina tukea.

Ehdotamme tarkennusta, että myös muulla tavalla nostaessa tai kantaessa kehoa tulee tukea. Lisäksi tarvitaan tarkennus, että eläimiä ei saa vetää eikä nostaa pelkästään hännästä roikottaen. Esimerkiksi turkistuotannon oppikirjassa (2019) todetaan, että kettu-uroksia ”on aina syytä käsitellä varoen ja nostaa niitä vartalon alta tukien” ja varoitetaan siitä, että ”varomaton nostaminen hännästä voi aiheuttaa eläimelle kudonsvaurion, josta häntärauhastulehdus saa alkunsa” (Moisander-Jylhä 2019).

Moisander-Jylhä. 2019 Taitoa turkistuotantoon. toim. Hernesniemi. Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä. https://www.kpedu.fi/docs/default-source/projektisivustot/tietolinkki/taitoa-turkistuotantoon_julkaisu_syyskuu2019.pdf?sfvrsn=2221f34d_2

Norwegian Scientific Committee for Food Safety. 2008. Risk Assessment Concerning the Welfare of Animals Kept for Fur Production. https://www.researchgate.net/publication/242250933_RISK_ASSESSMENT_CONCERNING_THE_WELFARE_OF_ANIMALS_KEPT_FOR_FUR_PRODUCTION

Kohta 4

4 § Turkiseläinten ryhmäkasvatus ja sosiaaliset suhteet

Hallituksen esityksessä laiksi eläinten hyvinvoinnista todetaan, että eläin tarvitsee riittävästi liikkumavapautta esimerkiksi - - sosiaalisiin suhteisiin liittyvien olennaisten käyttäytymistarpeidensa tyydyttämiseen. Ketuilla on tarve pitää etäisyyttä lajitovereihinsa ja EFSA:n mukaan häkkiolosuhteissa lähellä olevat naapuriketut aiheuttavat ryhmästressiä. EFSA toteaa, että muiden eläinten läheisyyden aiheuttamaa stressiä ja siitä seuraavaa hyvinvoinnin heikkenemistä ei voida nykyisissä häkkikasvatusoloissa riittävästi lieventää. Lain vaatimus sosiaalisiin suhteisiin liittyvien olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämisestä ei siis asetuksen ehdottamissa häkkiolosuhteissa toteudu.

Turkiseläimillä tulee olla mahdollisuus vetäytyä lajitovereidensa seurasta halutessaan. Pykälää tulee muutenkin tarkentaa vastaamaan EFSA:n raporttia. Esimerkiksi supikoirille on lajityypillistä nukkua kehokontaktissa toistensa kanssa, minkä vuoksi yksin pitäminen katsotaan merkittäväksi hyvinvointiriskiksi (EFSA 2025). Minkkien osalta EFSA puolestaan toteaa, että nuoret minkit olisi syytä

pitää pareissa (eri sukupuolta) syys-lokakuulle asti, minkä jälkeen yksin puremavammojen välttämiseksi.

Pentujen asteittainen vieroittaminen tulee mahdollistaa niin, että emo pääsee vetäytymään hyllyä kauemmas pentujensa luota.

Kohta 5

5 § Eläimen tuotantokykyyn vaikuttaminen

-

Kohta 6

6 § Ruokinta ja juotto

6 § 1. mom. - Painonhallinta

Asetusluonnoksen muotoilu turkiseläinten ylipainon välttämisestä on ristiriidassa eläinten hyvinvointilain kanssa. Laki eläinten hyvinvoinnista (21 §) edellyttää, että eläimen ruokinta vastaa sen fysiologiaa ja käyttäytymistarpeita, ja ravintoa on annettava sopivassa määrin. Hallituksen esityksessä laiksi eläinten hyvinvoinnista todetaan: ”- - liiallinen energiansaanti ja siitä johtuva, eläimen hyvinvoinnille haitallinen ylipainon kertyminen tulisi estää sopeuttamalla ruokinta eläimen tarpeiden mukaiseksi.”

Siinä vaiheessa, jos eläimen ylipaino on niin merkittävää, että se haittaa jopa eläimen liikkumista, on kyseessä erittäin vakava tilanne, jossa lain vaatimusta (sopivassa määrin tarjottavasta koostumukseltaan eläimen tarpeita vastaavasta) ruokinnasta on laiminlyöty pitkään. Jos eläimen ylipaino on niin merkittävä, että se haittaa liikkumista, kyseessä ei ole pelkkä vältettävä tilanne, vaan lain rikkominen.

Koska laki jo kieltää eläimen fysiologisten tarpeiden vastaisen ruokinnan, asetuksen ei tule tyytyä muotoiluun ”ylipainoa tulisi välttää”, vaan asetuksenkin tulee yksiselitteisesti kieltää ylipainon kerryttäminen.

Ketuille annetaan yleensä suuria määriä energiapitoista rehua, jotta niiden kehon ja turkin koko kasvaisi (EFSA 2025). Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta on lausunut, että ”suurikokoisten sinikettujen lihavuus ja roikkuva nahka aiheuttavat haittaa eläinten hyvinvoinnille. Huolta herättää myös yleinen sinikettujen jalkojen vääntyminen.” Turkiseläinten lihottaminen on ongelma, johon viranomaiset ei vanhan lain aikaan ole puuttanut. ”Useimmat siniketut ovat suuria ja lihavia nahkonta-aikaan” (Ruokaviraston raportti 2020).

Jalostuseläimet olisi pidettävä hyvässä lihavuuskunnossa vuoden ympäri, jotta välttyään lihottamiselta tai laihduttamiselta (Ojala ym. 2025). Sopivan kuntoluokan säilyttäminen läpi eri kasvu- ja tuotantokausien on turkiseläinten terveydelle tärkeää (Ruokaviraston raportti 2020).

Laki eläinten hyvinvoinnista (20 § 2. mom.) vaatii, että ”hoidossa olevan eläimen yleisestä hyvinvoinnista sekä puhtaudesta ja muusta sen tarvitsemasta keuhonhoidosta on huolehdittava. Eläimen hoidossa on huolehdittava myös asianmukaisista toimista sairauksien ja eläinten vahingoittumisen ennalta ehkäisemiseksi.”

Merkittävä ylipaino altistaa eläimet lukuisille haitoille ja sairauksille, ja on siksikin eläinten hyvinvoinnista annetun lain vastaista. Esimerkiksi tarhatuille ketuille lihavuus aiheuttaa vakavia terveysongelmia, kuten nivelvaivoja (esim. osteokondroosia, luupiikkejä ja epämuodostumia), raajojen rakenteellisia muutoksia (ranteiden taipumista, pitkien luiden kaarevuutta ja kyynärdysplasiaa), selkärangan epämuodostumia, kylkiluiden haurastumista, virtsatietulehduksia, virtsakiviä, silmätulehduksia, iho-ongelmia, turkin purentaa sekä löysää, poimuista nahkaa (Ruokaviraston raportti 2020). Ylipaino lisää riskiä jalkaongelmille ja liikkumisvaikeuksille (Kempe ym. 2010, EFSA 2025). Lihavuudella on yhteys sinikettujen etujalkojen taipumiseen (EFSA 2025). Lihavilla eläimillä myös verkkopohja luo ylimääräistä painetta jalkoihin (EFSA 2025).

Asetuksen tulee vastata eläinten hyvinvoinnista annettua lakia. Koska turkiseläinten ylipainoisuus on yleistä ja vaarantaa eläinten hyvinvoinnin, on asiaa hyvä tarkentaa asetuksessa. Asetuksen tarkentaminen on tärkeää myös valvonnan tehokkaan puuttumisen ja yhdenmukaisuuden kannalta.

Esimerkiksi säännöllinen kuntoluokitus voisi olla yksi käyttökelpoinen ja objektiivinen tapa ja sitä käytetäänkin monilla muilla eläimillä jo valvonnan työkaluna. Kuntoluokituksesta löytyy kaavio esimerkiksi Ruokaviraston raportista (2020). Kuntoluokitus tehdään siniketulle samoin kuin paksuturkkiselle koirille eli kylkiluita käsin tunnustelemalla (Ruokaviraston raportti 2020). Sopiva kuntoluokka on välillä 2–4 (Ruokaviraston raportti 2020). Myös runsaasta laihtumisesta kertovat merkit, kuten rullannahkainen kettu on ei-toivottu ilmiäsu (Ruokaviraston raportti 2020). Ylisuuren nahan aiheuttaminen jalostamalla tai lihottamalla tulee kieltää.

Supikoirilla painon kertyminen ennen talviunta fysiologista, mutta niilläkin ruokinnan hallinta on EFSA:n mukaan usein puutteellista, eivätkä ravitsemukselliset vaatimukset täyty, mikä voi johtaa muun muassa lihavuuteen.

6 § 1. mom. - Rehun antamistapa

EFSA:n raportin mukaan turkiseläinten hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää muutoksia ruokinnan käytäntöihin. Erityisesti korostetaan seuraavia vaatimuksia: Ruuan koostumuksen tulee sallia pureskelu. Ruokintatavan tulee mahdollistaa luonnollinen ruokailuasento. Ruokintapaikkoja tulee olla riittävästi. Eläimillä tulee olla mahdollisuus toteuttaa ruuanhankintakäyttäytymistä. Rehun koostumuksen tulee vastata eläimen fysiologisia tarpeita.

Esimerkiksi minkit syövät EFSA:n mukaan mieluiten neljällä jalalla seisten, kun ne nyt ruokitaan häkin päälle. Myös ruokintapaikan alla oleva verkkopohja voi EFSA:n mukaan myös rajoittaa luonnollista ravinnonetsintä- ja syömiskäyttäytymistä verrattuna tilanteeseen, jossa osa ruokinta-alueesta olisi kiinteäpohjainen ja siinä olisi tarjolla esimerkiksi olkea.

EFSA varoittaa myös pitkäaikaisen nälän aiheuttamisesta ja korostaa, että tulisi välttää hedelmällisyyttä parantavaa kiihdytysruokintaa eli ruokintakäytäntöä, joissa eläimille ensin tarjotaan liikaa rehua, minkä jälkeen rehuannosta lasketaan alle ylläpitotarpeen ja sen jälkeen ruokitaan runsaasti uudelleen.

Nykyisessä asetusluonnoksessa nämä keskeiset hyvinvointitekijät on sivuutettu, vaikka laki eläinten hyvinvoinnista (21 §) edellyttää, että eläinten ruokinnassa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa. Ravinnon ja juotavan koostumuksen sekä tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Esitämme, että asetusta tulee täsmentää EFSA:n suositusten mukaisesti, jotta se vastaa eläinten hyvinvointilain vaatimuksia

6 § 1.mom. - Ruokinnan rajoittaminen

Muistion mukaan laihdutettaville eläimille annettava normaalia pienempi rehuannos jaetaan häkin päälle useaan kohtaan siten, että syömiseen kuluva aika pitenee. Turkiseläimen häkki on kuitenkin niin pieni, ettei useampikaan kasa velliä häkin päällä riitä hidastamaan syömistä juurikaan. On todettu, että ruokamäärän rajoittaminen lisää minkkien turkinpurentaa (Malmqvist et al. 2013).

Hallituksen esityksessä laiksi eläinten hyvinvoinnista todetaan, että useilla eläinlajeilla syömiseen liittyy 20 §:n 1 momentissa tarkoitettuja olennaisia käyttäytymistarpeita, joiden estyminen johtaa eläimen turhautumiseen. Pykälän mukaan eläinten ruokinta tulisikin järjestää siten, että eläimillä on mahdollisuus toteuttaa syömiseen liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan.

Kettujen ja minkkien rajoitettu ruokinta aiheuttaa niille hyvin todennäköisesti turhautumista ja heikentää hyvinvointia (Norwegian Scientific Committee for Food Safety 2008). Ruokinnan rajoittaminen lisää stereotyyppistä käyttäytymistä ketuilla ja monilla muilla lajeilla (Ojala ym. 2025). Suomalaisten turkistarhojen siniketuilla esiintyy runsaasti turkinpurentaa etenkin talvella ruokinnan rajoittamisen yhteydessä (EFSA 2025). Turkinpurenta on yksi merkki huonosta hyvinvoinnista.

Asetuksessa tulisi vaatia, että eläinten painonhallintaan käytetään muita menetelmiä kuin ruokinnan rajoittamista. Tätä varten esimerkiksi siitoseläimet tulee valita ajoissa (Ruokaviraston raportti 2020). Turkiseläimen laihduttamiseksi tulisi käyttää vaihtoehtoja, jotka eivät vähennä syömiseen käytettyä aikaa, esimerkiksi ruokavalion koostumuksen muokkaaminen niin, että rehu sisältää vähemmän energiaa samassa määrässä (Norwegian Scientific Committee for Food Safety 2008).

6 § 1. mom - Ravinnon tarjoamistapa ja puuromaisen ruuan aiheuttamat ongelmat

Asetusluonnoksessa ehdotetaan, että eläintä laihdutettaessa ”rehu on annettava tavalla, joka estää rehuannoksen liian nopean syömisen”. Asetusluonnoksen muotoilun tulisikin olla, että ruoka on joka tilanteessa annettava tavalla, joka estää liian nopean syömisen. Tätä tulisi myös tarkentaa, sillä tällä hetkellä turkiseläinten ravinto on koostumukseltaan velliä, jonka syöminen on hyvin nopeaa, kestoltaan tavallisestikin vain muutamia minuutteja (Ojala et al. 2025). Tämä ei vastaa turkiseläinten tarpeeseen toteuttaa ravinnonetsintään tai syömiseen liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan ja on siksi ristiriidassa eläinten hyvinvoinnista annetun lain (20 §, 21 § ja 37 §) kanssa.

Turkiseläimille tulee tarjota päivittäin ruokaa, jossa lain (21§ mukaan) ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan vastaa eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. EFSA:n (2025) mukaan ruuan pureskelu on osa kettujen luonnollista syömiskäyttäytymistä, mikä näkyy myös kettujen kallon ja hampaiden anatomiasa. EFSA:n (2025) mukaan pureskelua vaativan ravinnon puute ja vellimäisen ruoan käyttö rajoittaa tai estää kettujen luontaista ympäristön tutkimiseen sekä ravinnonhankintaan liittyvää käyttäytymistä. Koostumukseltaan enemmän pureskeltavaa tarjoava lajityypillisempi ruoka voisi paitsi vähentää turkiseläimillä tavattavia oraalisia stereotyyppioita myös tarjota virikkeen ja tekemistä tyliin häkkiolosuhteisiin (Ojala et al. 2025).

Laiduntavilla eläimillä ruokailukäyttäytymistä on suhteellisen helppo jäljitellä vankeudessaakin, kunhan ruokaa on helposti ja tarpeeksi usein saatavilla niin että eläin voi syödä pää alhaalla ja sillä on tilaa liikkua. Saalistavilla petoeläimillä ruuanhankintakäyttäytymiseen sen sijaan kuuluu useita osia, kuten saaliin etsiminen, paikallistaminen, jahtaaminen, mahdollinen kaivaminen, kiinni ottaminen ja tappaminen, jonka jälkeen saalis syödään tai piilotetaan. Tämän käyttäytymistarpeen toteuttamisen mahdollistaminen vankeudessa vaatii vaivannäköä, runsaasti tilaa ja vaihtelevuutta.

Hallituksen esitys eläinten hyvinvoinnista annetuksi laiksi (182/2022) toteaa, että ravinto ja juotava tulisi tarjota eläimelle siten, että eläin kykenee syömään ja juomaan sille luonnollisessa asennossa. Tämä ei asetustuonnoksen ehdotuksissa toteudu. Esimerkiksi minkille ruoka annostellaan vellinä häkin päälle, mikä ei EFSA:n mukaan mahdollista luonnollista syömisasentoa. Lisäksi EFSA:n mukaan nykyinen ruuan vellimäinen koostumus voi aiheuttaa turhautumista, koska turkiseläimet eivät pysty pureskelemaan ruokaansa. Hallituksen esityksen mukaan sellaisten syömiseen liittyvien käyttäytymistarpeiden tulisi toteutua, joiden estyminen johtaa eläimen turhautumiseen. Lain pykälän (20 § 1. mom.) mukaan eläinten ruokinta tulisikin järjestää siten, että eläimillä on mahdollisuus toteuttaa syömiseen liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan.

Myös supikoiran kohdalla EFSA:n raportti toteaa, ettei nykyinen ruuan antamistapa ja koostumus anna supikoiralle mahdollisuutta toteuttaa ravinnonhankintaan ja syömiseen liittyviä käyttäytymistarpeitaan. Supikoiraa ruokitaan minkille tai ketulle tarkoitetulla ruualla, minkä ei EFSA:n mukaan voida sanoa varmasti vastaavan tämän kaikkiruokaisen eläimen tarpeisiin. Tältäkin osin asetusta tulee muuttaa niin, että ruokintakäytännöt turkistarhoilla vastaisivat lakia eläinten hyvinvoinnista.

6 § 3. mom. - Vedensaanti

Vaikka veden osalta ymmärrämme, että linjaus vedensaannin rajoittamisesta kolmeen kertaan päivässä on tehty jo lakitasolla, haluamme huomauttaa, että turkiseläimilläkin tulisi olla jatkuva vedensaannin mahdollisuus.

Sen valvominen, montako kertaa päivässä eläimelle tarjotaan vettä, on käytännössä mahdotonta. Vaikka vettä tarjottaisiinkin kolmesti päivässä huomioitava, että talvella turkiseläimillä käytettävä pieni vesiastia jäätyy hyvin nopeasti, jolloin eläimet ovat suurimman osan päivästä ilman sulaa juomavettä. Tarjottavan sulan veden määrää saattaa vielä entisestään rajoittaa astian pohjalle kertyvä jää. Joillain tiloilla vesikupit ovat lähes kauttaaltaan jäässä. Jään poistamisesta juomakupeista tulee myös säätää asetuksessa.

Ojala , E A , Valros , A & Mononen , J 2025 , ' Increasing cage complexity reduces abnormal behaviours in farmed blue foxes ' , Applied Animal Behaviour Science , vol. 284 , 106559 .
<https://doi.org/10.1016/j.a>

Ruokaviraston raportti 2020. Eläinjalostukseen liittyvän eläinsuojelulainsäädännön toimeenpanon tehostaminen Osa I: Turkiseläinten hyvinvoinnin parantaminen.
https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/elaimet/elainten-hyvinvointi/ruokavirasto-raportti-turkiselainten-jalostuksen-valvonta-2020_valmis.pdf

Malmkvist, Palme, Svendsen, Hansen, Additional foraging elements reduce abnormal behaviour – fur-chewing and stereotypic behaviour – in farmed mink (Neovison vison), Applied Animal Behaviour Science, Volume 149, Issues 1–4, 2013, Pages 77-86, ISSN 0168-1591,
<https://doi.org/10.1016/j.applanim.2013.10.001>.

Kohta 7

7 § Eläimen hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkastaminen

Turkiseläintenkin kohdalla tulisi noudattaa lain 22 § vaatimusta siitä, että ”eläinten tarkastuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota synnytyistä odottaviin, synnyttäviin, juuri synnyttäneisiin, vastasyntyneisiin – eläimiin”. Ihmisiin totuttaminen ja jalostusvalinnat tulisi hoitaa niin, että myös viranomaisvalvonta on mahdollista pentuaikaankin – etenkin kun otetaan huomioon turkistarhauksen yhteiskunnalle aiheuttama kansanterveydellinen riski.

Kohta 8

8 § Eläinjalostus

8 § 1. mom. – Pelokkaita ja aggressiivisia eläimiä ei tule käyttää jalostukseen

On lain kanssa ristiriidassa, kun asetusluonnoksessa sanotaan, että ”pelokkaan ja aggressiivisen turkiseläimen sekä sellaisen eläimen, jolla on terveyteen ja hyvinvointiin haitallisesti vaikuttavia ominaisuuksia, käyttämistä siitokseen on vältettävä”.

Pelokkuuden ja aggressiivisuuden osalta jo hallituksen esityksessä laiksi eläinten hyvinvoinnista todetaan, että ”myös eläimen luonteen periytyminen olisi otettava huomioon jalostuseläinten valinnassa. Erityisen arkoja tai aggressiivisia eläimiä ei tulisi käyttää jalostukseen.” Laki eläinten hyvinvoinnista 25 § toteaa, ettei eläintä saa käyttää jalostukseen, jos käytettävä jalostusyhdistelmä aiheuttaa todennäköisesti jälkeläiselle sellaisia sairauksia tai muita ominaisuuksia, joista aiheutuu merkittävää haittaa tämän hyvinvoinnille. Pelokkuus on tällainen tekijä, joka muun muassa EFSA:n (2025) raportin perusteella on yksi keskeisistä turkiseläinten hyvinvointia vaarantavista tekijöistä.

8 § 1. mom. - Terveyteen ja hyvinvointiin haitallisesti vaikuttavista ominaisuuksista

Haitallisia ominaisuuksia ovat muistion mukaan esimerkiksi raajojen virheasennot, heikentynyt liikuntakyky, ylilihavuus, liialliset ihopoimut, silmätulehdukset sekä silmäluomien virheasennot, kuten luomenkiertymät. Nämä kaikki aiheuttavat merkittävää haittaa eläimen hyvinvoinnille, joten niiden ”välttäminen” jalostuksessa ei riitä, vaan tällaisten eläinten käyttäminen jalostukseen on jo kiellettyä eläinten hyvinvoinnista annetun lain 25 §:ssa, jossa todetaan, että ”eläinjalostuksella tulee pyrkiä elinvoimaisten, toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottamiseen. Eläintä ei saa käyttää jalostukseen, jos käytettävä jalostusyhdistelmä aiheuttaa todennäköisesti jälkeläiselle sellaisia sairauksia tai muita ominaisuuksia, joista aiheutuu merkittävää haittaa tämän hyvinvoinnille - -”.

Vaikka jalostuksesta säädettiin jo vanhassa eläinsuojelulaissakin, on valvonnan puuttuminen kärsimystä aiheuttavien ominaisuuksien omaavien eläinten jalostuskäyttöön ollut tehotonta. EFSA:n (2025) mukaan suomalaisilla turkistarhoilla siniketuista jopa suurin osa kärsii etujalkojen taipuneisuudesta, mikä on todennäköisesti seurausta lihavuudesta ja nopean kasvun jalostamisesta. Jalkojen taipumisella on kohtalainen periytymisaste ja se paitsi vaikuttaa kettujen liikkumiseen, on

myös mahdollisesti kivuliasta (EFSA 2025). Myös ulospäin kääntyneitä etujalkoja esiintyy, joskin vähemmän (EFSA 2025). EFSA:n mukaan piirteellä on geneettinen komponentti ja koirilla saman piirteen on todettu aiheuttavan kipua.

Jotta viranomaisen puuttuminen kärsimystä aiheuttavaan jalostukseen olisi tehokasta ja yhdenmukaista, tulisi asiassa säätää yksityiskohtaisesti ja selkeästi. Asetusluonnoksen maininnat jalostuskäytöstä ovat riittämättömiä ja herää kysymys, miksi turkisasiäsetuksessa mainitaan vaillinaisesti ja epätarkasti vain muutamista ominaisuuksista, kun jalostusasetus on valmisteilla erikseen ja siinä tullaan käsittelemään myös turkiseläimiä.

Jalostuksen osalta vaatimuksia tulee joka tapauksessa tarkentaa merkittävästi joko tässä tai jalostusasetuksessa. Tätä varten on olemassa käyttökelpoinen Ruokaviraston raportti 'Eläinjalostukseen liittyvän eläinsuojelulainsäädännön toimeenpanon tehostamisesta', jota tulee hyödyntää asetuksen valmistelussa ja jossa esitellään selkeitä ja yksinkertaisia kriteerejä turkiseläinten jalostuskäytölle. Tarpeen on säätää esimerkiksi kriteerit silmäterveydelle, jalkojen asennoille, kuntoluokalle, luonteelle, jne. Lisäksi EFSA huomauttaa, että äärimmäistä kehonkoostumusta tai liian suuria pentuekokoja suosivaa jalostusta ei tulisi harjoittaa.

Kohta 9

9 § Turkistilan yleiset vaatimukset

-

Kohta 10

10 § Turkistilan aitaaminen ja karkuun päässeiden eläinten pyydystäminen

Turkiseläinten kasvattaminen sisähalleissa tulee kieltää. Ei ole tarkoituksenmukaista, että turkiseläimiä suljetaan sisätiloihin. Turkiseläimille on tärkeää pystyä seuraamaan ympäristössä tapahtuvaa toimintaa ja tarkkailemaan ympäristöään. Ulkona eläimet pystyvät aistimaan erilaiset luonnon hajut sekä päivänvalon ja varjojen vaihtelut.

Jos halleissa pitämistä ei kielletä, tulee hallitkin aidata. Ovet avataan käytännön syistä usein, joten hallitkaan eivät ole täysin pakovarmoja. Minkki on vikkela eläin, joka häkistä päästyään livahtaa nopeasti myös hallin ovenraosta. Minkkien luontoon pääsyn aiheuttama riski on todellinen. Esimerkiksi Euroopan eläinlääkärijärjestö FVE on tänä vuonna todennut, että turkistarhoilta karanneet minkit ovat invasiivisiä petoeläimiä, jotka uhkaavat kotoperäisiä lajeja, horjuttavat ekosysteemejä, kantavat loisia ja muita tauteja sekä uhkaavat biodiversiteettiä.

Kohta 11

11 § Eläinsuojan olosuhteet

Varjotaloissa lämpötila voi kesällä nousta erittäin korkeaksi, joten lämpötilaa eläinten pitopaikassa tulisi seurata päivittäin ja siitä tulisi pitää kirjaa, jotta voidaan varmistua eläinten hyvinvointilain 35 §:n toteutuminen.

Kohta 12

12 § Pitopaikan yleiset vaatimukset

-

Kohta 13

13 § Pitopaikan varusteet ja virikkeet

Asetusmuistion perusteella pesäkopista annettu säännös vastaisi nykyisiä vaatimuksia.

EFSA:n mukaan minkkien pituus voi olla jopa 65 cm (ja häntä) ja minkit makoilevat paitsi kerällä, myös ojentuneena täyteen pituuteensa. EFSA (2025) on todennut, että esimerkiksi minkkien pesäkopit ovat nykyisellään (n. 31 x 24 x 24 cm) liian pieniä, eivätkä kaikki yksilöt tai eläinryhmät mahdu koppiin tai voi levätä siellä mukavassa asennossa. Tämä on ristiriidassa eläinten hyvinvoinnista annetun lain 33 § ja 37 § pykälien kanssa, joissa vaaditaan, että eläimellä on oltava sopiva pitopaikka ja sen on voitava pitopaikassaan levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksitta ja että samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon. Näin ollen asetus kaipaa tarkennusta.

Pesäkoppeja tulisi olla käytössä kaikilla eläimillä ympäri vuoden riittävästi niin, että ne voivat valita eri pesäkoppien välillä, pystyvät valitsemaan myös eri pesäkopin kuin häkkitoverinsa ja mahtuvat halutessaan kaikki samaan aikaan pesäkoppeihin luonnollisessa asennossa. Turkiseläinten villit lajikumppanit saattavat käyttää useampaakin pesää. Kasvatettujenkin sini- ja hopeakettujen tiedetään käyttävän useampaa pesää, jos niille tarjotaan siihen mahdollisuus. Supikoirat käyttävät luonnossa jopa viittä eri pesää.

Lisäksi tulee määritellä, miten usein virikkeitä on vaihdettava.

Kohta 14

14 § Voimaantulo

-

Kohta 15

15 § Siirtymäsäännökset

Siirtymäaikaa vaatimukselle kahdesta erilaisesta ei tarvita, vaan muutos voidaan ja tulee toteuttaa heti.

Asetusluonnoksessa ehdotetaan useiden vuosien siirtymäaikoja niihin asioihin liittyen, joiden osalta laki eläinten hyvinvoinnista on jo voimassa (kuten liikkumisen tarve, lepääminen). Perustuslain 107 §:n pykälän mukaan ylemmän asteista lakia on kuitenkin sovellettava silloin, jos asetus on ristiriidassa sen kanssa.

Ministeriö sivuuttaa asetusluonnoksessaan oikeuskanslerin ratkaisun asetuksiin sisällytettävistä pitkistä siirtymäajoista.

Ehdotetut 5, 10 ja 15 vuoden siirtymäajat ovat kohtuuttoman pitkiä tilanteessa, jossa lain vaatimukset ovat jo voimassa. Laki eläinten hyvinvoinnista ei anna valtuutta säätää näin pitkiä siirtymäaikoja itsenäisesti asetuksessa. Oikeuskansleri on jo huhtikuussa huomauttanut ministeriötä asiasta ratkaisussaan, jossa todetaan muun muassa, että ”se, että asetukseen sisältyvä sääntely edellyttäisi toimenpiteitä eläinten pitäjiltä ei ole hyväksyttävä peruste asetukseen sisältyville pitkille siirtymäajoille”.

Kohta 16

Liite 1 Minkki, hilleri ja soopeli

1.1. Pitopaikka

EFSA:n mukaan minkki voi olla 65 cm pitkä (+ häntä). Ehdotetut häkin minimimitat (pituus 70 cm ja leveys 30 cm) ovat tähän suhteutettuna täysin riittämättömät.

EFSA (2025) toteaa, ettei nykysysteemissä pystytä ehkäisemään tai merkittävästi lieventämään liikkumisen rajoittamista ja siitä johtuvia hyvinvointiongelmia, koska pinta-ala on liian pieni, häkit ovat liian matalia ja häkeistä puuttuu rakenteellinen monimuotoisuus. EFSA:n tarkastelemat pinta-alat ovat n. 10 cm kapeammat kuin asetusluonnoksessa ehdotettu pinta-alavaatimus edellyttäisi. Asetusluonnoksessa ehdotetut pitopaikan minimimitat (leveys/pituus/korkeus) ovat jopa pienemmät kuin EFSA:n raportissaan tarkastelemat.

Asetusluonnoksessa ehdotetut häkkien koot eivät siis mitenkään riitä minkin liikunnantarpeen tai muiden lajityypillisten käyttäytymistarpeiden kuten leikkimisen ja ravinnonhakukäyttämisen toteuttamiseen, eivätkä mahdollista lajitovereiden välisen aggression välttämistä (sosiaaliin suhteisiin liittyvät olennaiset käyttäytymistarpeet).

Korkeus

Nykyisin käytössä olevat häkin korkeudet (45 -90 cm) eivät EFSA:n mukaan riitä sallimaan minkille vertikaalista liikkumista, kuten hyppimistä tai kiipeilyä. EFSA:n mukaan minkki ei myöskään 50 cm korkeudessa mahdu seisomaan takajaloillaan, ja nyt asetusluonnoksessa ehdotettu on tätäkin matalampi (45 cm).

Asetusluonnoksessa ehdotettu häkkikorkeus ei riitä sallimaan suurikokoisimpien minkkien seisovan takajaloillaan täysin ojentuneena niiden ruumiinmitan vuoksi (kts. EFSA 2025).

Häkkien korkeutta tulee kasvattaa merkittävästi ja samalla nykyinen ruokintatapa häkin päälle annosteltavasta rehusta vaatii muutosta.

1.2. Verkkopohja

EFSA:n mukaan minkeille tulisi tarjota pehmeää ja kiinteää pohjamateriaalia edes osassa häkkiä.

EFSA:n mukaan aikuisen minkin tassut ovat muutaman senttimetrin halkaisijaltaan, minkä perusteella ehdotettua verkon silmäkokoa voi pitää liian suurena.

1.3 Pitopaikan tilavaatimukset

Laki eläinten hyvinvoinnista edellyttää, että eläimellä on oltava mahdollisuus toteuttaa ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. EFSA:n (2025) mukaan näiden tarpeiden estymistä ei ole nykyisessä häkkikasvatusjärjestelmässä mahdollista ehkäistä eikä merkittävästi lieventää.

Syynä tähän ovat rakenteellisten ja muunneltavien virikkeiden puute, riittämätön tila, avoimen veden puuttuminen, ruokinnan virikkeettömyys sekä rehun koostumuksen ja ruokintakäytäntöjen epäasianmukaisuus.

EFSA (2025) huomauttaa, että nykysysteemissä liikkumisen rajoittaminen estää minkkiä myös toteuttamasta leikkikäyttäytymistään ja aiheuttaa levon ongelmia. Tämä siitä huolimatta, että EFSA on raportissaan tarkastellut asetusluonnosta monimuotoisemmassa pitoympäristössä pidettyjä minkkejä, joilla ollut käytössään virikkeitä kuten tasoja, puruköysiä, pehmeitä muoviputkia, heinää, kovia muoviputkia, muoviketjuja ja palloja.

EFSA:n mukaan minkit kärsivät riittämättömästä pinta-alasta ja häkin korkeudesta sekä monipuolisen tekemisen puutteesta, epäsovivasta pohjamateriaalista, riittämättömästä määrästä pesäkoppeja sekä avoimen vesialtaan puutteesta, liian pienistä pesäkopeista ja mahdollisesti niiden

liian pienistä oviaukoista. EFSA toteaa, että vaikka minkillä on tarve liikkua kolmiulotteisesti, pinta-alaa ei voida korvata pystysuuntaisella tilalla

EFSA:n mukaan liikkumisen, ympäristön tutkimiseen ja ravinnon etsintään liittyvien käyttäytymistarpeiden toteutumisiksi minkeille tulisi virikkeiden lisäksi tarjota huomattavasti enemmän tilaa sekä avovettä ja useita pesäkoppeja ja ulkotarhan käyttömahdollisuus.

2.1 Pesäkoppi

EFSA:n (2025) mukaan minkkien pesäkopit ovat nykyisellään liian pieniä, mikä aiheuttaa eläimille levon puutteesta johtuvia hyvinvointiongelmia. Jotta minkkien lepo-olosuhteet vastaisivat eläinten hyvinvoinnista annetun lain vaatimuksia, asetukseen tulisi sisällyttää selkeä määritelmä pesäkopin riittävästä koosta.

Eläinten hyvinvoinnista annetun lain 33 § mukaan ”eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksitta. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon”. Pykälässä 37 § todetaan, että ”eläimellä on oltava käytettävissä sopiva lepopaikka.”

Pesäköppien mitat rajoittavat EFSA:n mukaan suurikokoisten yksilöiden ja eläinryhmien mahdollisuutta päästä koppiin ja levätä siellä yhtä aikaa mukavassa asennossa. EFSA:n mukaan minkki voi olla 65 cm pitkä (+ häntä) ja ne lepäävät paitsi kerällään, myös ojentuneena täyteen pituuteensa.

2.3 Makuuhylly

Asetuksen vaatimus makuuhyllyn tai putken tarjoamisesta ei ole riittävä lieventämään minkkien liikkumisen rajoittamista merkittävästi.

Asetuksessa ei myöskään ole määritelty hyllyjen riittävää kokoa, mikä olisi tarpeen EFSA:n mukaan jokaisen hyllyn tulisi olla niin suuri, että suurikokoisinkin yksilö voi maata siinä kokonaan ojentuneena.

Tasoja tulisi olla tarjolla vähintään yhtä monta kuin eläintä (EFSA).

Uiminen

Eläintarhoissa pidetyillä minkeillä on lain mukaan oltava pitopaikassa vesiallas tai -alue, jonka pinta-ala on vähintään 2 m². Samaa tulisi näkemyksemme mukaan vaatia myös tuotantoeläimenä pidettävän minkin pitopaikkaan. Uiminen on minkin lajityypillinen käyttäytymistarve. Minkki on erinomainen uimari, ja se voi sukeltaa jopa 5–6 metriä. Luonnossa minkki pysyttelee tiiviisti vesistöjen läheisyydessä. Uimisen estäminen aiheuttaa minkille turhautumista. Pääsy avoimeen veteen ei ole korvattavissa muilla resursseilla.

Kohta 17

Liite 2 Kettu

1.1 Pitopaikan vähimmäisleveys ja -pituus

Tarhatut ketut ovat keskimärin 71 cm pitkiä + häntä (EFSA 2025). Naalit puolestaan ovat luonnossa n. 65 cm pitkiä + häntä (EFSA 2025). Tarhatut siniketut ovat kuitenkin merkittävästi kookkaampia ja voivat painaa jopa neljä tai viisi kertaa enemmän kuin luonnonvaraiset naalit.

Asetusluonnoksessa ehdotetussa 1 m vähimmäisleveydessä- ja pituudessa ketulle jäisi alle 30 cm liikkumistilaa nenän eteen, jos se seisoo takamus kiinni häkin verkkoseinässä.

EFSA:n (2025) mukaan siitoseläimillä häkkikoot, joissa häkin pituus tai leveys on 75–115 cm, ovat hyvin lähellä kettujen ruumiin pituutta (ilman häntää) ja rajoittavat merkittävästi häkin varustelua riittävillä virikkeillä. Tämä pätee siis myös asetuksessa ehdotettuihin häkkikokoihin. Tämän ja muun saatavilla olevan tutkimustiedon valossa on selvää, että ehdotetut uudet häkkikoot ovat riittämättömiä ja selkeässä ristiriidassa eläinten hyvinvointilain kanssa.

1.1. Pitopaikan korkeus

EFSA:n (2025) mukaan villin ketun säkäkorkeus on noin 52 cm ja siniketun 30 cm. Tarhatut eläimet on jalostettu todennäköisesti tätä isommiksi.

Asetusluonnoksen ehdottama 70 senttimetrin minimikorkeus on riittämätön. EFSA:n mukaan häkkien mataluus, 70 cm, lisää liikkumisen rajoittamisen haitallisia vaikutuksia eläinten hyvinvoinnille ja rajoittaa ketun mahdollisuuksia tehdä sille tyypillisiä myyrähyppyjä (EFSA 2025).

EFSA (2025) huomauttaa myös, ettei nykyisenkaltaisissa häkeissä ketuilla ole riittävää mahdollisuutta kolmiulotteiseen liikkumiseen.

70 cm korkea häkki vaikeuttaa myös hyllyjen tai pesäkopin kattojen käyttöä, koska tilaa hyllyn ja häkin katon väliin jää vain 23–32 cm (EFSA 2025). Niin matalassa tilassa ketut eivät pysty istumaan pystyasennossa tai seisomaan taivuttamatta jalkojaan (EFSA 2025). Kettujen tulisi pystyä istumaan ja seisomaan luonnollisessa asennossa kyyristelemättä sekä hyllyn alla että päällä sekä tähyilemään ympäristöönsä. Häkissä tulisi olla riittävästi tilaa myös nousta seisomaan takajaloilleen.

1.2 Verkkopohja

EFSA:n (2025) mukaan ahtaat tilat ja verkkopohja rajoittavat merkittävästi kettujen mahdollisuutta toteuttaa lajityypillistä käytöstään, kuten juoksemista, hyppimistä, myyrähyppyjä, leikkimistä ja kaivamista. Tämä on ristiriidassa eläinten hyvinvointilain (mm. 20 § ja 37 §) kanssa.

Hallituksen esitys laiksi eläinten hyvinvoinnista toteaa, että ”eläimen hyvinvointiin vaikuttaa myös merkittävästi eläimen mahdollisuus toteuttaa sille lajityypillistä käyttäytymistä. Eläintenpidossa on vaikeaa tai epätoivottavaa tyydyttää kaikkia eläinten lajityypilliseen käyttäytymiseen kuuluvia tarpeita, kuten lisääntymistarvetta tai esimerkiksi reviirin puolustamiseen liittyvää käyttäytymistä. Eläimellä tulisi kuitenkin olla mahdollisuus toteuttaa riittävässä määrin sellaisia sisäsyntyisiä käyttäytymistarpeitaan, joiden estyminen aiheuttaa eläimelle stressiä ja turhautumista. Sen vuoksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi vaatimus siitä, että eläimellä tulisi olla mahdollisuus toteuttaa tiettyjä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttäminen tulisi ottaa huomioon -- eläinten pitopaikkojen suunnittelussa.”

EFSA (2025) toteaa, että turkistarhojen nykymuotoiset häkit rajoittavat merkittävästi ravinnonetsintään ja ympäristön tutkimiseen liittyvää käyttäytymistä, joihin ketuilla on vahva sisäsyntyinen motivaatio niiden biologisen merkityksen vuoksi. Villiketut käyttävät ravinnonetsintään ja ympäristön tutkimiseen liittyvään käyttäytymiseen 12 h päivässä (EFSA 2025). Tähän liittyy esimerkiksi kaivaminen, johon villien naalien on todettu käyttävän lähes 2 h päivässä (EFSA 2025). Puhtaan hiekan tai muun maapohjan puute estää kettuja kaivamasta ja kätkemästä ruokaa (EFSA 2025). Tarhaoloissa kettujen on havaittu yrittävän kaivaa verkko- tai betonipohja (EFSA 2025). Nuoret siniketut olivat valmiita työntämään kahdeksan kilon painoista ovea päästäkseen hiekkapohjalle (EFSA 2025).

Hovioikeus on 25.01.2022 antamassaan ratkaisussa katsonut, että luolakoira-koikeita varten pidetyn ketun pitopaikka, jossa on verkkopohjainen ja -seinäinen häkki, jonka pohja on irti maasta ja jossa on pesäkoppi, ei ole sellainen, jossa kettu voisi toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistapaistaan.

Myös eläinsuojeluasiamies on turkiseläinten olennaisista käyttäytymistarpeista antamassaan lausunnossa (2023) todennut, että ”kaivaminen on ketulle lajityypillinen ravinnonhankintakäyttäytymiseen liittyvä käyttäytymistarve. Eläinten pito verkkopohjaisella alustalla ei mahdollista kaivuukäyttäytymisen toteuttamista. Siniketut ovat tutkimusten mukaan motivoituneita pääsemään maapohjalle. Maapohja olisi ketuille monipuolinen virike, sillä se mahdollistaisi esimerkiksi kaivamisen, tutkimisen ja leikkimisen. Pääsy maapohjalle vähentää siniketuilla tutkitusti stereotyyppisen käyttäytymisen määrää.”

EFSA:n raportti (2025) tarkastelee laajasti erilaisia tutkimuksia hyvinvoinnista erilaisilla pohjamateriaaleilla ja toteaa, että pääsy maa- tai hiekkapohjalle on ketuille tärkeää. EFSA:n (2025) mukaan ketut käyttävät erilaisia pohjamateriaaleja erilaisiin käyttäytymisiin, mutta vaikuttavat suosivat muuta kuin verkkopohjaa aktiiviseen tekemiseen. Hiekka- tai muu irtopohjainen alusta esimerkiksi myötävaikuttaa kettujen leikkikäyttäytymiseen (EFSA 2025). EFSA:n (2025) mukaan ketut käyttävät puhdasta, kuivaa ja jäätymätöntä hiekkaa kaivamiseen, mikä saattaisi myös edistää eläinten jalkaterveyttä.

Verkkolattia rajoittaa EFSA:n mukaan myös kettujen mahdollisuutta liikkua (EFSA 2025). EFSA:n asiantuntijoiden mukaan verkkopohja todennäköisesti aiheuttaa hyvinvointiriskin siniketuille, vaikka aiheesta ei olekaan suoraa tutkimustietoa (EFSA 2025). EFSA arvioi kuitenkin, että jatkuva altistus verkkoalustalle ilman pääsyä kiinteälle pinnalle saattaa esimerkiksi lisätä riskiä jalkojen vaurioille. EFSA toteaa myös, että verkkopohjalla ketuilla on myös enemmän kipua ja tulehdusta aiheuttavia kynsivaurioita, kun kettujen kynnet eivät pääse kulumaan samoin kuin alustoilla, joissa kaivaminen on mahdollista. Jotta liikkumisen rajoittamista voitaisiin merkittävästi lieventää, tarvitaan EFSA:n mukaan verkkopohjan lisäksi tai tilalle asianmukaisia lattiamateriaaleja.

1.3 Pinta-alavaatimukset

Villiketut liikkuvat noin 12 h päivässä (EFSA 2025). Eläinten hyvinvoinnista annetun lain 20 §:n mukaan eläimiä on hoidettava siten, että niillä on mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehonhuoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Lain 37 § 1. momentin mukaan ”eläimen pysyvän pitopaikan on oltava riittävän tilava sekä muutoinkin rakenteiltaan ja varusteiltaan sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden sekä niiden olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen, jotka liittyvät liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehonhuoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin.”

EFSA:n (2025) mukaan ahtaat tilat ja verkkopohja rajoittavat merkittävästi kettujen mahdollisuutta toteuttaa lajityypillistä käytöstään, kuten juoksemista, hyppimistä, myyrähyppyjä ja kaivamista.

EFSA:n tarkastelemat häkkikoot ovat hyvin lähellä asetusluonnoksessa ehdotettua:

- yksittäin pidettävälle siitoseläimelle on tilaa 0,75–1,2 m² (mikä on hieman vähemmän kuin asetusluonnoksessa ehdotettu 1,2 m² tai 2.4m²)
- emolle pentuineen 2–2,35 m² (mikä on suurin piirtein yhtä paljon kuin ehdotettu 2,4 m²)
- pareittain pidettynä 0,6 m² /nuorieläin (kun asetusluonnoksen ehdotus 0,8 m²)

EFSA:n mukaan nämä häkkikoot rajoittavat merkittävästi liikkumista, riittävien virikkeiden mahdollistamista sekä erilaisten toiminnallisten alueiden erottamista esimerkiksi aktiivisuutta, lepoa ja ulostamista varten (EFSA 2025). Tieteeseen perustuvan EFSA:n asiantuntijoiden laatiman viranomaisraportin perusteella asetusluonnos on siis ristiriidassa eläinten hyvinvointilain vaatimusten kanssa.

Asetusluonnoksessa on kolmelle nuorelle eläimelle ehdotettu tilaa yhteensä 2,4 m², mikä on 0,8 m² per eläin. Tutkimustieto osoittaa selvän ristiriidan lain vaatimusten ja ehdotettujen häkkikokojen välillä. EFSA (2025) viittaa suomalaistutkimukseen, jossa 1,2 m²:n tila eläintä kohden vähensi naaraskettujen puremavammojen määrää verrattuna pienempiin häkkeihin. Koska lain tarkoitus on suojella eläimiä kärsimykseltä, ei ehdotettujen häkkikokojen voida katsoa olevan perusteltuja.

EFSA (2025) toteaa raportissaan suoraan, että tarvitaan kuitenkin huomattavasti enemmän kuin 1,2 m² per kettu tarvitaan, jotta eläimillä olisi tilaa liikua, hyppiä, toteuttaa ruuan etsimiseen ympäristön tutkimiseen liittyvää käyttäytymistään. Tämän perusteella asetusluonnos on merkittävässä ristiriidassa eläinten hyvinvoinnista annetun lain 37 § 1. momenttiin, joka määrää, että "eläimen pysyvän pitopaikan on oltava riittävän tilava sekä muutoinkin rakenteiltaan ja varusteiltaan sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden sekä niiden olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen, jotka liittyvät - - sosiaalisiin suhteisiin."

EFSA:n (2025) mukaan ketut tarvitsevat lisää tilaa liikkumiseen ja hyppimiseen sekä pennut ja nuoret eläimet myös asianmukaiseen sosiaaliseen käyttäytymiseen, leikkiin ja toistensa sekä aggressiivisuuden väistämiseen. EFSA:n mukaan kettujen ja sinikettujen häkkien on oltava riittävän suuria, jotta sinne voidaan sisällyttää erilaisia virikkeitä, mutta silti jää riittävästi tilaa etsintä- ja ravinnonhankintakäyttämisen, kuten juoksemiseen, takajaloilla ojentuneena seisomiseen tai myyrähyppyjen rajoittamattomaan suorittamiseen.

EFSA (2025) toteaa selkeäsanaisesti, että pelkästään virikkeiden lisäys ilman merkittävää lisätilan tarjoamista ei riitä poistamaan kettujen liikunnan rajoittamisesta aiheutuvia ongelmia.

2.1. Hylly

Hyllyjä tulee olla niin monta, että kaikki eläimet mahtuvat halutessaan niille lepäämään ilman että eläinten täytyy hakeutua samalle hyllylle lajitoverinsa kanssa. Hyllyjen tulee olla niin isoja, että ketut

mahtuvat lepäämään niillä luonnollisessa asennossa. Hyllyillä tulee olla korkeussuunnassa tilaa myös seistä ja istua luonnollisessa asennossa kyyristelemättä.

Jos pesäkopin katto toimii yhtenä hyllynä, tulee samojen vaatimusten koskea sitä.

2.2. Pesäkoppi

Ketulla tulee olla kuivikkeilla varustettu pesäkoppi käytössä ympäri vuoden. Kaksiseinäinen vetäytymistila ei vastaa pesäkoppia. Pesäkoppeja tulee olla riittävästi eläinten määrään nähden niin, että eläimet voivat valita eri pesäkopeista ja levätä halutessaan eri kopissa lajitoverinsa kanssa.

Kiimamittarin käyttö

EFSA:n mukaan kiimamittari on 5 cm pitkä ja 1 cm leveä sähkövastusta mittaava laite, joka pelkäävälle kettunaaraalle työnnetään vaginaan samalla, kun kettua pidetään paikoillaan niskapihdeillä. Kiimanseurantalaitteiden käyttö voi aiheuttaa vammoja ja kipua, jos niitä ei käytetä oikeaoppisesti (EFSA 2025). Kiimamittarin käyttöön liittyy myös riski huonosta hygieniasta ja sen myötä lisääntyvistä lisääntymiskauden sairauksista (Hernesniemi 2019). Kiimamittarin käyttö tulee kieltää ja kehittää eläinystävällisempiä tapoja eläimen kiiman tarkkailuun.

Keinosiemennys

Taitoa turkistuotantoon -opas (2019) kertoo kettunaaraiden keinosiemennystoimenpiteestä seuraavasti: ”Siemennystoimenpide tapahtuu ammattilaiselta nopeasti, joten naaraan ei tarvitse roikkua telineessä pitkään. Jos naarasta joudutaan kuitenkin pitämään telineessä pitempään, on tarkkailtava naaraan tilaa toimenpiteen aikana - erityisesti niskapihtien kiinnitystä, jotta hengitys kulkee kunnolla. Usein tilannetta saadaan helpotettua laskemalla naaraan pääosaa alemmas, jolloin kaulaan kohdistuva paine vähenee. Tässäkin olisi kehittämisen tarvetta. Telineestä olisi hyvä kehitellä malli, jossa painoa kevennettäisiin mahan alta tuettavalla osalla.”

Kuvatun kaltainen toiminta aiheuttaa eläimelle stressiä ja kipua ja on vastoin eläinten hyvinvoinnista annetun lain 6 §:ää, jonka mukaan ”eläimiä on kohdeltava hyvin ja niitä kunnioittaen”.

Olemme huolissamme, riittääkö asetustekstin muotoilu ”eläintä on pihtejä käytettäessä kannateltava käsin sen kehosta eläimen kantamisen tai siirtämisen ajan”, kieltämään kyseisen toiminnan vai pitäisikö tarkentaa, että myös keinosiemennyksessä eläimen paino ei saa olla sen kaulan ja hännän varassa, vaan eläimen painon on oltava sen jaloilla tai sitä on kannateltava kehosta toimenpiteen ajan.

Siemennystelineestä löytyy kuva esimerkiksi Taitoa turkistuotantoon -oppaassa (toim. Hernesniemi. 2019. Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä. <https://www.kpedu.fi/docs/default->

Kohta 18

Liite 3 Supikoira

1.1 Häkin korkeus

Tähän asti supikoirien häkkien kokovaatimuksiin on paremman puutteessa sovellettu kettujen häkkikoiden vaatimuksia, joiden mukaan häkin korkeuden on oltava vähintään 70 cm. Tämä pysyisi edelleen samana uuden asetusluonnoksen mukaan.

EFSA (2025) kuitenkin toteaa raportissaan, että nykyinen riittämätön häkin korkeus ei mahdollista kolmiulotteista liikkumista ja se rajoittaa leikkikäyttäytymisen toteuttamista. Tämä tarkoittaa, että ehdotetun korkuisissa häkeissä eläinten hyvinvoinnista annetun lain 37 § 1.mom. ei toteudu siitä, että pitopaikan olisi oltava riittävän esimerkiksi leikkiin liittyvien olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen.

EFSA:n (2025) mukaan häkin on myös oltava riittävän korkea, jotta supikoirat voivat istua selkä suorana ja seistä hyllyn alla ja päällä luonnollisessa asennossa joutumatta kyyristelemään. Lisäksi EFSA:n mukaan suurimmankin yksilön tulee häkissä pystyä venytellä tai seisoa pystysuorassa takajaloillaan. EFSA:n mukaan nykyisissä tilavaatimuksissa tämä ei toteudu, eikä asetusluonnos korkeuden osalta poikkea tähän asti käytössä olleesta 70 cm:stä.

1.2 Verkon silmäkoko

Aikuisen supikoiran tassut ovat 4–5 × 5–6 cm ja varpaat n. 13–15× 7–9 mm leveät (EFSA 2025). Tähän nähden pohjaverkon silmäkooksi ehdotettu enintään 11,5 cm² kuulostaa valtavalta, etenkin kun myös EFSA (2025) on huolissaan verkkopohjan vaikutuksista supikoiran liikkumiseen ja jalkaterveyteen.

1.3 Häkin koko

Supikoiran kehon pituus on EFSA:n (2025) mukaan 50–80 cm (+ 15–25 cm häntä). Tähän asti käytössä olleet 0.75 tai 0.8 m² sallivat supikoirien ainoastaan nousta ylös ja mennä makuulle, sekä kääntyä ympäri ja ottaa muutamia askelia, muttei liikkua enempää kuin metriä (EFSA 2025),

EFSA (2025) viittaa suomalaistutkimukseen, jonka tulokset osoittavat, että eläinkohtaisen häkkikoon kasvattaminen 0,8 neliömetristä 1,2 neliömetriin ei ole riittävä toimenpide hyvinvointiongelmien ratkaisemiseksi (esimerkiksi eläinten liikkumattomuus tai stereotyyppinen käyttäytyminen eivät 1,2 m² tilassa vähentyneet).

Asetusluonnoksessa täyskasvuiselle naaraalle ja 1.2 –31.3 täyskasvuiselle urokselle ehdotetut pinta-alavaatimukset (1,2 m²) ovat siis tutkimustiedon valossa yksiselitteisesti aivan liian pienet, että niissä voisi toteutua eläinten hyvinvoinnista annetun lain vaatimus mahdollisuudesta toteuttaa liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehonhuoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeita.

EFSA toteaa, että yli 30 m² kokoisissa virikkeellisissä tiloissa supikoiran aktiivisuustaso lähestyy luonnossa havaittua tasoa.

Vessa-alue

Supikoirien liikkumisen rajoittamisessa yksi tilan puutteen aiheuttama ongelma on se, etteivät ne voi pysytellä etäällä ulosteistaan ja perustaa erillistä ns. vessa-aluetta (EFSA 2025). Tältä osin asetusluonnoksessa ehdotettua häkkitilaa tulee tarkentaa mahdollistamaan supikoirien vetäytyminen pois ulosteidensa (tai naapurihäkin eläimen ulosteiden) läheisyydestä. Supikoiran ulosteiden säännöllinen poistaminen, jota EFSA suosittelee, tulee sisällyttää asetukseen eläinten hyvinvoinnista annetun lain 20 §:n nojalla. Tiedon puuttuessa voidaan asetuksessa säätää, että ulosteet poistetaan päivittäin, mikä mahdollistaa puhtaanapidon myös talviolosuhteissa.

2.1 Hylly

Pitopaikassa tulisi olla yhtä monta hyllynä käytettävää tasoa kuin on eläintäkin, jotta vältytään kilpailulta resursseista. Eläinten tulisi pystyä seisomaan sekä hyllyllä että hyllyn alla normaalissa asennossa kyyristelemättä.

2.3 Pesäkoppi

Asetusluonnoksessa edellytettäisiin pesäkoppi vain emolle ja pennuille. Tämä on ristiriidassa eläinten hyvinvoinnista annetun lain kanssa, jonka mukaan eläimellä on esimerkiksi oltava käytössään sopiva lepopaikka (37 § 4. mom.).

EFSA:n mukaan supikoiralla tulisi olla vuoden ympäri pääsy pesäkoppiin (EFSA 2025). Pesäkopin puuttuminen riskeeraa supikoiran hyvinvoinnin, sillä se altistaa supikoirat aistiärsykkeiden ylikuormitukselle ja siihen liittyville lepäämisen ongelmille (EFSA 2025).

Hyllyt eivät vaikuta pystyvän korvaamaan pesälaatikoita lepopaikkana (EFSA 2025). Kun supikoirille annetaan mahdollisuus, ne suosivat lepäämiseen pesäkoppia tai putkea, mikä viittaa motivaatioon hakea suojaa levätessään (EFSA 2025). Luonnossa supikoirat käyttäisivät useampaa, jopa viittä eri pesäkoppia (EFSA 2025). Valinnanmahdollisuus tulisi olla myös tarhaolosuhteissa, jotta tilasta tulisi monipuolisempi. Mahdollisuus pesäkoppiin myös edellytys eläimen mahdollisuudelle valita talviuni.

Pesäkoppeja on oltava riittävästi ja niiden on oltava tarpeeksi suuria, jotta kaikki eläimet mahtuvat niihin yhtä aikaa, sillä supikoirille on lajityypillistä nukkua kehokontaktissa toistensa kanssa (EFSA 2025).

Ravinnonhankintaan liittyvien käyttäytymistarpeiden toteutumattomuus supikoiralla

Eläinten hyvinvoinnista annetun lain 20 §:n mukaan eläimellä tulisi olla mahdollisuus toteuttaa syömiseen ja ravinnon etsintään liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Syömiseen, ravinnonetsintään ja ympäristön tutkimiseen liittyvät käyttäytymistarpeet eivät EFSA:n (2025) mukaan täyty häikeissä, koska niistä puuttuu monimuotoisuus ja ärsykkeet liittyen ympäristön tutkimiseen tai ravinnonetsintään sekä näihin riittävä tila. Tähän liittyy myös aistiärsykkeiden puute (engl. sensorial understimulation), koska eläimet eivät pääse toteuttamaan voimakkaasti motivoitunutta käyttäytymistään, kuten metsästämistä (EFSA 2025). Lisäksi ongelmana on puuomainen ravinto ja sen tarjoamistapa verkon lävitse, mikä estää normaalia ruuan syömiseen liittyvää käytöstä (EFSA 2025).

Supikoira kärsii siitä, ettei se vellimäisen ravinnon takia voi toteuttaa ravinnonhankinta- ja syömiskäyttäytymiseensä liittyvää pureskelua (EFSA 2025). Kyvyttömyys toteuttaa pureskelua, joka liittyy supikoiran ravinnonhankintakäyttäytymiseen, voi aiheuttaa supikoirille mahasuolikanavan ongelmia (EFSA 2025). EFSA (2025) viittaa suomalaistutkimukseen, jonka mukaan keskimäärin 27 %:n tutkituista supikoirista havaittiin ripuloivan. Tähän voi liittyä myös se, että supikoiria ruokitaan minkeille ja ketuille tarkoitetulla ruualla, vaikka niiden tarpeet poikkeavat näiden lajien tarpeista (EFSA 2025). Tämä ei vastaa eläinten hyvinvoinnista annetun lain 21 § :n 1. mom. vaatimusta siitä, että ”ravinnon ja juotavan koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita”.

EFSA:n (2025) toteaa, että mahdollisuutta toteuttaa tutkimus- tai ravinnonhakukäyttäytymistä ei voida täyttää nykyisessä turkistarhajärjestelmässä. EFSA huomauttaa, että vaikka pienet, pureskeltavat tai tuhottavat virikkeet ovat usein toteutettavissa nykyjärjestelmässä, monimutkaisempien rakenteiden lisääminen olisi vaikeaa tai jopa mahdotonta.

EFSA (2025) toteaa, että luontaisen käytöksen stimuloiminen häkkiolosuhteissa virikkeiden avulla on vaikeaa johtuen supikoiran kaikkiruokaisuuteen liittyvästä moninaisesta ravinnonhankintakäyttäytymisestä, Supikoirat ovat opportunistisia kaikkiruokaisia eläimiä, joiden

ruokavalioon kuuluu pieniä nisäkkäitä, lintuja, kaloja, sammakkoeläimiä, kasveja ja haaskoja (EFSA 2025). Tähän suhteutettuna on surullista, että Suomessa yli puolet kettuja tai supikoiria kasvattavista tarhoista käyttää niin sanottua lajinsisäistä ruokintaa eli syöttää eläimille niiden kuolleita lajitovereita sisältävää rehua (Ruokavirasto 2023).

EFSA:n raportin perusteella tarvitaan merkittäviä muutoksia rehun koostumukseen, antotapaan ja ruokintakäytäntöihin, jotta eläimillä olisi lain 20 §:n mukainen mahdollisuus toteuttaa syömiseen ja ravinnon etsintään liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan.

Voitte jättää lausuntonne myös tähän

Lausunto

SEY vaatii turkistarhauksen kieltämistä.

Turkistarhaolosuhteet ovat vastoin eläinten hyvinvoinnista annetun lain vaatimuksia, vaikka niitä muutettaisiinkin minimaalisesti asetuksen ehdotusten mukaisesti. Asetusluonnoksessa ehdotetut marginaaliset muutokset ovat täysin riittämättömiä, jotta asetus vastaisi eläinten hyvinvointilain (esimerkiksi 37 § ja 20 §) vaatimuksia. Eläinten olennaiset käyttäytymistarpeet – kuten liikkuminen, leikki, lepo ja ravinnon etsintä – jäävät toteutumatta.

EFSA:n mukaan turkiseläinten hyvinvointia ei voida turvata häkkikasvatuksessa

Euroopan ruokaturvallisuusviranomaisen EFSA:n tuore raportti osoittaa, ettei turkiseläinten hyvinvointia voida turvata häkkikasvatusoloissa. EFSA:n mukaan häkkikasvatus rajoittaa vakavasti turkiseläinten liikkumista ja estää niiden mahdollisuuden toteuttaa keskeisiä lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan, kuten juoksemista, tutkimista ja kaivamista. EFSA:n mukaan eläinten hyvinvointi vaarantuu merkittävästi, kun niiden fyysiset ja psyykkiset tarpeet jäävät täyttymättä. Vakavimmat hyvinvointiongelmät—liikkumisen rajoittuminen, kyvyttömyys toteuttaa ravinnonhankintakäyttämistään tai tutkia ympäristöään sekä aistiärsykkeiden yli- tai alistimulaatio—eivät EFSA:n mukaan ole merkittävästi parannettavissa häkkikasvatussystemeissä.

Eläinlääkärijärjestöjen mukaan häkkikasvatus aiheuttaa vakavia hyvinvointiongelmia

Myös Suomen Eläinlääkäriliitto on todennut, että nykymuotoinen häkkikasvatukseen perustuva turkistarhaus ei mahdollista turkiseläinten lajityypillistä käyttäytymistä, vaan aiheuttaa eläimille vakavia hyvinvointiongelmia ja on vastoin eläinten hyvinvointilain tarkoitusta.

Euroopan Eläinlääkärijärjestö FVE (2025) on todennut, että turkiseläimet ovat villoja tai puolivilloja eläimiä, joiden monimutkaisia käyttäytymis- ja fysiologisia tarpeita ei voida tyydyttävästi täyttää perinteisillä turkistarhoilla.

EFSA:n raportti korostaa asetusluonnoksen muutostarvetta

Mikäli EFSA:n suositusta luopua nykymuotoisesta turkistarhauksesta ei noudateta, on asetusta tarkasteltava kokonaan uudelleen EFSA:n raportin valossa. Asetusluonnoksessa on kauttaaltaan muutettavaa, jotta se tutkimustiedon valossa ei olisi ristiriidassa eläinten hyvinvoinnista annetun lain kanssa.

EFSA on todennut, ettei turkiseläinten hyvinvointia voida parantaa pelkästään nykyistä järjestelmää muokkaamalla, vaan se vaatisi merkittäviä rakenteellisia muutoksia nykyiseen häkkikasvatussysteemiin.

Asetusmuistion perustelut ovat vakavasti puutteelliset. Perustelut puuttuvat lähes kokonaan ja nojaavat pääosin turkistarhaajien näkemyksiin. Muistion perustelujen taso ei ole riittävä, erityisesti kun verrataan esimerkiksi hevosasetuksen muistion tasoon. Eläinlajeja ei tule asettaa eriarvoiseen asemaan asetusten valmistelussa, ja tämä korostuu erityisesti turkiseläinten kohdalla, joiden lähtötilanne on olosuhteiden osalta merkittävästi heikompi kuin monilla muilla lajeilla.

Asetuksen tulkintojen siitä, mitä eläinten hyvinvoinnin lain toteutuminen turkiseläinten kohdalla tarkoittaa, tulisi perustua tutkimustietoon. EFSA:n raportti tarjoaa vahvan ja ajankohtaisen tieteellisen pohjan turkiseläinten hyvinvoinnin arviointiin ja lain vaatimusten toteuttamiseen.

EFSA:n mukaan tarvitaan merkittäviä rakenteellisia muutoksia, kuten ehdotettua enemmän tilaa, korkeampia häkkejä, kiinteitä pohjamateriaaleja, sopivampia ruokintatapoja ja enemmän lajityypillisiä virikkeitä. EFSA näkee myös tarpeelliseksi tarjota vesialue minkille ja maapohjan tai muuta irtonaista kaivamisen mahdollistavaa materiaalia ketulle, sopivaa ravintoa kaikille mutta etenkin supikoirille sekä lajityypillisempiä ruokkimistapoja.

Tarvittavia muutoksia, jotta asetus EFSA:n raportin perusteella vastaisi eläinten hyvinvointilakia:

- Kiinteään lattiamateriaalin tarve
- Mielekkään tekemisen tarjoaminen (ainakin vesi minkille, kaivaminen ketulle)
- Huomattava lisätilan tarve pinta-alalle
- Huomattavasti korkeampi tilantarve, jotta eläimet voivat esimerkiksi seisoa luonnollisessa asennossa hyllyjen päällä ja alla sekä minkit kiipeillä ja ketut tehdä myyrähyppyjä
- Tarpeeksi resursseja (esim. virikkeet, tasot) per eläin
- Pesäkopit ympäri vuoden kaikille lajeille ja riittävästi tarpeeksi suuria (määriteltävä) pesäkoppeja per eläin
- Ruokintatavan muutos: Turkiseläimillä on oltava mahdollisuus luonnolliseen syömisasentoon ja ravinnonhankintakäyttäytymiseen. Kaikille turkiseläimille on tarjottava pureskeltavaa ravintoa, ja supikoirille sopivaa ravintoa niiden lajityypillisten tarpeiden mukaisesti.
- Jalostukseen liittyvien vaatimusten miettiminen uudelleen, tarkennetaanko merkittävästi tähän asetukseen vai käsitelläänkö jalostusasetuksen yhteydessä
- Sääntelyä myös soopelille ja hillerille, joita lain mukaan saa tarhata mutta joista asetusluonnoksessa ei ole mitään lajikohtaista sääntelyä. Varovaisuusperiaatteen vuoksi ja tutkimustiedon puuttuessa näille lajeille tulisi määrittää eläintarhojen vaatimuksia vastaavat minimiolosuhteet

Asetusluonnoksessa sivuutetaan oikeuskanslerin ratkaisu

Tuotantoeläinten pitoon liittyvät kompromissit on tehty jo lain tasolla, eikä asetusten valmistelussa jää ministeriölle itsenäistä harkintavaltaa sovittaa yhteen taloudellisia tai tuotannollisia intressejä. Tämän on myös todennut ylin laillisuusvalvoja eli oikeuskansleri, joka lisäksi lausui ratkaisussaan, että: ”Asetus ei ole itsenäinen sääntelyinstrumentti, vaan sen tehtävä on täsmentää yksityiskohtaisilla ja joustavilla säännöillä sellaista oikeustilaa, joka on jo lailla säännelty”. Näin ollen ministeriön tehtäväksi jää huolehtia, että asetus vastaa eläinten hyvinvoinnista annettua lakia, mikä ei ehdotetussa asetusluonnoksessa toteudu.

Lisäksi asetusluonnoksessa ehdotetaan useiden vuosien siirtymäaikoja niihin asioihin liittyen, joiden osalta laki eläinten hyvinvoinnista on jo voimassa (kuten liikkumisen tarve, luonnollisessa asennossa lepääminen). Perustuslain 107 §:n pykälän mukaan ylemmän asteista lakia on kuitenkin sovellettava silloin, jos asetus on ristiriidassa sen kanssa.

Ehdotetut 5, 10 ja 15 vuoden siirtymäajat ovat kohtuuttoman pitkiä tilanteessa, jossa lain vaatimukset ovat jo voimassa. Laki eläinten hyvinvoinnista ei anna valtuutta säätää näin pitkiä siirtymäaikoja itsenäisesti asetuksessa. Oikeuskansleri on jo huhtikuussa huomauttanut ministeriötä asiasta ratkaisussaan, jossa todetaan muun muassa, että ”se, että asetukseen sisältyvä sääntely edellyttäisi toimenpiteitä eläinten pitäjiltä ei ole hyväksyttävä peruste asetukseen sisältyville pitkille siirtymäajoille”.

Ministeriö sivuuttaa asetusluonnoksessaan oikeuskanslerin ratkaisun asetuksiin sisällytettävistä pitkistä siirtymäajoista. Oikeuskansleri valvoo lainvalmistelua ja että viranomaiset ja virkamiehet noudattavat lakia. Jos ylintä laillisuusvalvojaa ei kuunnella eikä kunnioiteta, sillä voi olla vakavia seurauksia oikeusvaltion toimivuuden kannalta. Lain noudattamisen valvonta voi menettää uskottavuuttaan, hallinnon toiminta voi muuttua kansalaisten silmissä epäluotettavammaksi ja päätösten ja säädösten lainmukaisuus joutua kyseenalaiseksi.

Alan hallittu alasajo olisi kaikkien etu

Turkisala painii jatkuvien talousvaikeuksien kanssa, ja alan jatkuminen on viime vuosina mahdollistettu pitkälti mittavien valtion tukien ja korvauksien kautta. Turkistarhauksen loppu on edessä. Myös osa alan harjoittajista on toivonut tukea toiminnan lopettamiseen. Nopea turkistarhauksen lopettaminen olisi todennäköisesti kaikkien etu, sillä näin minimoitaisi myös pandemiariskit: loppuun palaneet ja epämotivoituneet tarhaajat eivät todennäköisimmin edes pysty huolehtimaan asiallisesta tautisuojusta. Tällä hetkellä turkistarhaus aiheuttaa jatkuvan pandemiariskin yhteiskunnalle ja tautipainetta ruuantuotannolle vaarantaen elintarvikeviennin (THL 2024, Ruokavirasto 2024)

Kaikkein huonoin vaihtoehto kaikkien osapuolien näkökulmasta olisi nyt investoida uusiin, vain hyvin marginaalisesti parempiin häkkeihin. Vastaava virhe tehtiin häkkikanaloiden kohdalla EU:n kieltäessä perinteiset kanahäkit. Tuolloin investointeja tehtiin varusteltuihin häkkeihin lattiakasvatuksen sijaan, mutta muutaman vuoden kuluttua oli selvää, että oli tehty kallis virhe.

Asetuksen valmistelu oli puutteellista

Maa- ja metsätalousministeriö aloitti uuden turkisasetuksen valmistelun vuonna 2013. Ministeriö on arvioinut turkisasetuksen sisältöä jo aiemman eläinsuojelulain sekä nykyisen eläinten hyvinvointilain säännösten valossa muun muassa vuosina 2018–2019 toteutettujen asiantuntijakuulemisten perusteella.

Uuden lain voimaantulon jälkeen asiantuntijoiden kuuleminen on kuitenkin ollut puutteellista. Tämän vuoksi uutta asetusta ei voida perustaa vanhan lain aikaisiin kuulemisiin, sillä lainsäädännön vaatimukset ovat muuttuneet merkittävästi.

Turkiasetusta on valmisteltu tiiviissä yhteistyössä alan etujärjestön kanssa. Ministeriö osallisti FIFURin turkiasetusluonnoksen valmisteluun, pykälätekstejä ehdottavana ja ”hyväksyvänä” toimijana. Asetuksen alkuvalmistelun aikana etujärjestöä ja sen toiveita on kuultu merkittävästi enemmän kuin muita sidosryhmiä. Avoimuuden puute voi heikentää kansalaisten luottamusta lainsäädäntöprosessiin.

Fifurin osallistaminen turkiasetuksen valmisteluun oli eksklusiivista. Kyse oli valmistelusta, joka ajoittui aikaan ennen turkiasetusluonnoksen lähettämistä lausunolle. Uuden turkiasetuksen versio lähetettiin 12.12.2023 Fifurille kommentoitavaksi. Tuolloisen asetusluonnoksen aikaan valmistelutyö oli jo siinä vaiheessa, että esimerkiksi eläinten pitopaikkojen (häkkien) kokojen minimivaatimukset ja muut tilavaatimukset olivat merkittynä asetusluonnokseen. Ottaen huomioon asetuksen oikeudellisen luonteen eläinten hyvinvointilain säännöksiä tarkentavana ja täsmentävänä oikeudellisena instrumenttina, näitä 2023 asetusluonnokseen merkittyjä häkkien minimikokoja ja muita tilavaatimuksia on käsityksemme mukaan pidettävä MMM:n virkamiesten silloisena tulkintana siitä, minkä kokoiset häkit minimissään täyttävät eläinten hyvinvointilain 37 § 1. mom. 20 § 1mom. ja 20§ 4. mom. vaatimukset turkiseläinten kohdalla.

Ministeriö lähetti asetusluonnoksen FIFURille kommentoitavaksi. Tämän jälkeen asetusluonnosta muokattiin niin, että virkamiesten näkemys oli muuttunut hyvin merkittäväällä tavalla ja niin, että se vastasi keskeisiltä osiltaan FIFURin versiota. Esimerkiksi naaraskettujen häkkitila muuttui nahkonnan ja penikoimisen välisen ajan osalta 6.18 neliömetristä 1.2 neliömetriin, ts. noin viisi kertaa pienemmäksi. Nyt lausunolle lähetettyyn turkiasetusluonnokseen merkityt häkkikoot ja muut tilavaatimukset onkin merkitty pääsääntöisesti FIFURin kommenttien mukaisiksi.

Eläinten liikunnan tarve jää tyydyttymättä

Turkiseläinten hyvinvoinnin kannalta eläinten hyvinvointilain keskeisin parannus lienee eläimen pysyvää pitopaikkaa koskevan 37 §:n 1 momentti:

”Eläimen pysyvän pitopaikan on oltava riittävän tilava sekä muutoinkin rakenteiltaan ja varusteiltaan sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden sekä niiden olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen, jotka liittyvät liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehonhuoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin.”

Huomionarvoista on, että erityisesti turkiseläinten kohdalla edellä mainitun momentin säännökset kiinnittyvät erottamattomasti eläinten hyvinvointilain 20 §:ssä säädettyihin eläimen hoitoa koskeviin vaatimuksiin, joista 20 §:n momenteissa 1 ja 4 säädetään seuraavasti:

”Eläimiä on hoidettava siten, että niillä on mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, leikkiin, lepoon, keuhonhuoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan.

Hoidossa olevan eläimen liikunnantarpeen tyydyttämisestä on huolehdittava. Eläimellä on oltava mahdollisuus riittävään lepoon.”

Erytisesti näiden, mutta myös muiden, lain pykälien toteutuminen asetustasolla on jäänyt muistiossa perustelematta riittävästi. Turkiseläinten liikunnantarpeen tyydyttämiseksi turkiseläimelle olisi taattava kiinteää pohjamateriaalia ja vähintään useiden kymmenien neliömetrien kokoinen alue. Jos pysyvä pitopaikka ei ole näin suuri, eläimillä tulee olla päivittäin mahdollisuus liikkua suuremmalla alueella.

Asiantuntijat painottavat suuremman tilan tärkeyttä

Tuotantoeläinten neuvottelukunta on 2014 todennut, että eläin ei liiku vain syödäkseen, vaan liikkuminen on itsessään tärkeää. Neuvottelukunnan mukaan liikunnan tarve myös patoutuu herkästi, ja liikkuminen myös liittyy kaikkiin muihin eläimen käyttäytymistarpeisiin.

Turkiseläiminä pidettyjen eläinten luonnossa elävät lajitoverit liikkuvat useita kilometrejä päivittäin.

Eläinsuojeluasiamies on (2023) turkiseläinten lajityypillisistä käyttäytymistarpeista antamassaan lausunnossa todennut, että ”turkiseläimet tarvitsevat nykyistä merkittävästi monipuolisemman ja virikkeellisemmän ympäristön ja suuremmat tilat, jotta ne voivat toteuttaa lajinmukaisia käyttäytymistarpeitaan. Turkiseläimiä ei tulisi pitää pienissä häkeissä. Turkiseläinten pitoalueen tulisi olla riittävän suuri liikkumisen tarpeen toteuttamisen ja lajityypillisen käyttäytymisen mahdollistamiseksi.”

Eläinten hyvinvointikeskus lausui 2023 turkiseläinten käyttäytymistarpeista mm. seuraavaa:

”Eläinten hyvinvointikeskuksen näkemys on, etteivät nykyisen lainsäädännön mukaiset turkiseläinten häkit mahdollista turkiseläinten lajinmukaista käyttäytymistä eivätkä vastaa niiden olennaisiin käyttäytymistarpeisiin. Sisäisten motivaatiotekijöiden säätely käyttäytyminen on eläimelle itsessään tärkeää, riippumatta käyttäytymisen lopputuloksesta, ja sen estyminen voi aiheuttaa eläimelle stressiä, turhautumista, terveysongelmia tai fysiologiaan tai käyttäytymiseen liittyviä muutoksia.”

Luolakoirakokeissa käytettyjen kettujen pitopaikalta edellytetään enemmän

Samaan eläinlajiin kuuluvien eläinten lajityypilliset tarpeet eivät ole riippuvaisia eläimen pitotarkoituksesta. Itä-Suomen hovioikeus on 25.01.2022 antamassaan ratkaisussa (johon Korkein oikeus ei 6.9.2022 myöntänyt valituslupaa) katsonut, että luolakoirakokeita varten pidetyn ketun pitopaikka, jossa on verkkopohjainen ja -seinäinen häkki, jonka pohja on irti maasta ja jossa on pesäkoppi, ei ole sellainen, jossa kettu voisi toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistapaistaan.

Ruokaviraston ja maa- ja metsätalousministeriö ovat tuon jälkeen ohjeistaneet, että (Dnro 692/04.01.07.01.00/2023), että luolakoiratoimintaa varten pidettävien kettujen pitopaikkaan olisi muun lainsäädännön puuttuessa suuntaa antavasti sovellettava koirien pitopaikalle säädettyjä vaatimuksia. Tällaisen ketun pitopaikan lattian tulisi siten olla kiinteäpohjainen tai maapohjainen.

Ohjeistuksessa Ruokaviraston ja maa- ja metsätalousministeriön yhteinen näkemys oli, että pitopaikan riittävän tilavuuden arvioimisessa voisi suuntaa antavasti käyttää koirien pitopaikan vähimmäiskoosta säädettyjä vaatimuksia. Koirien pitoon tarkoitettujen ulkotarhojen koosta on säädetty valtioneuvoston asetuksessa koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta, jossa minimi-tilavaatimukseksi on eläimen painosta riippuen määritelty vähintään 5 m². Lisäksi koiran liikunnan tarpeesta on huolehdittava muutoin. Eläinsuojeluasiamiehen lausunnon (2023) mukaan monilla ihmisen hoidossa pitämillä eläimillä ympäristön tutkimisen tarvetta tyydytetään ajoittaisella jaloittelulla tai tarhan käytöllä.

Kyseinen oikeuden päätös on annettu vanhan eläinsuojelulain nojalla, ja eläinten hyvinvointilain perusteella turkisasiäsetukselta on syytä odottaa tätä enemmän, koska nyt laki määrää, että käyttäytymistarpeiden on aiempaa kattavammin toteuduttava sekä pitopaikoissa että eläinten hoidossa.

Eläintarhassa samojen eläinten tilavaatimukset ovat merkittävästi suuremmat

Eläintarhoissa ketuilla, supikoilla ja naaleilla on oltava ulkotarha, jonka pinta-ala on vähintään 600 m². Lisäksi eläimillä on lajin tarpeiden niin vaatiessa oltava sisätilaa vähintään 5 m² eläintä kohden niin, että pinta-ala on aina vähintään 25 m². Minkeillä ulkotarhan pinta-ala on oltava vähintään 10 m² eläintä kohden (kuitenkin vähintään 15 m²) ja sisätilan vähintään 10 m² eläintä kohden (maa- ja metsätalousministeriön asetus 2/EEO/2003).

Pidämme vastaavia tilavaatimuksia perusteluina myös tuotantoeläiminä pidettäville turkiseläimille, koska eläimen lajityypilliset käyttäytymistarpeet eivät ole riippuvaisia eläimen pitotarkoituksesta.

Lajityypillinen liikkuminen ei ole mahdollista ehdotetussa tilassa

Kettujen normaaliin liikkumiseen kuuluvat aikuisenakin myyrähypyt, joita niiden olisi päästävä toteuttamaan myös tuotanto-olosuhteissa. Ruotsin lainsäädännössä vaaditaan, että lajeilla, jotka hyppivät tai nousevat seisomaan takajaloillaan osana normaalia liikerepertuaariaan, on oltava tilaa tehdä niin milloin tahansa, paitsi silloin, kun ne ovat erillisessä, nukkumista varten tarkoitettu tilassa.

Tyhjällä liikkumistilalla on merkitystä myös siniketulle, joka luonnossa liikkuisi laajoilla, avarilla alueilla. Suomalaistutkimuksessa nuorten sinikettujen virikkeistä havaittiin eniten aktiivista toimintaa häkkien tyhjällä alueella. Tämä osoittaa, että virikkeiden lisäksi sinikettu tarvitsee myös tyhjää tilaa liikkumiseen, minkä vuoksi pelkästään virikkeiden lisääminen pieniin häkkeihin ei ole ketun hyvinvoinnin kannalta tarpeeksi.

Ehdotetussa tilassa on mahdotonta toteuttaa riittävää virikkeellistämistä

Tilavaatimusten reilu nostaminen onkin tarpeen myös siksi, että tilan kasvattaminen mahdollistaa tilojen paremman virikkeellistämisen, sekä kunnollisen piilopaikan mahtumisen pitopaikkaan. Ehdotettuihin pieniin häkkeihin ei mahdu riittävästi monipuolisia virikkeitä ja monikäyttöistä tilaa.

Asetusmuistiossa todetaan, että "ehdotuksella lisättäisiin pitopaikkojen monipuolisuutta sekä kiinteillä että irrallisilla uusilla varusteilla ja muilla virikkeillä". Tämä ei kuitenkaan pidä käytännössä paikkaansa, sillä tilat säilyvät edelleen pelkistettyinä ja virikkeiden tarjonta jäisi EFSA:n raportin perusteella aivan liian vähäiseksi ja yksipuoliseksi, jotta ne tai ehdotettu tila mahdollistaisivat eläinten olennaisten lajityypillisten käyttäytymistarpeiden toteutumista lain vaatimalla tavalla. Siten asetuksen tavoite "aktivoida eläimiä aiempaa enemmän ja antaa niille lisää mahdollisuuksia esimerkiksi pureskeluun, tutkimiseen, liikkumiseen ja leikkiin" ei toteudu, joten keinoja saavuttaa lain vaatimukset turkiseläinten osalta täytyy vielä avata, tarkentaa, muuttaa ja perustella nykyistä paremmin.

Virikkeiden tulisi olla eläimen kannalta mielekkäitä, lajityypillistä käyttäytymistä tukevia ja niitä tulisi olla riittävästi suhteessa eläinten määrään. Lisäksi tutkimisen, leikkimisen ja liikkumisen mahdollistaminen edellyttää EFSA:n mukaan virikkeiden ohella merkittäviä muutoksia nykyisten häkkien rakenteisiin.

Perustelut olla toteuttamatta kaivamismahdollisuutta ketuille ja uimista minkeille ovat oikeuskanslerin ratkaisun vastaiset

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah vastasi kansanedustajaa Tiina Elon 20.2.2025 jättämään turkistarhausta koskevan kirjalliseen kysymykseen muun ohella seuraavaa: "Asetukseen ei kuitenkaan ehdoteta minkille uintimahdollisuutta tai ketulle kaivuumahdollisuutta, koska nämä vaatimukset johtavat käytännössä turkistuotannon loppumiseen eikä elinkeinon lopettamista tehdä asetustason säännöksillä ja hallitusohjelman vastaisesti. Lisäksi ne ovat myös eläinten terveyden kannalta ongelmallisia toteuttaa tarhaolosuhteissa."

Oikeuskansleri totesi päätöksessään OKV/444/10/2025 muun ohella seuraavaa:

"Kuten ympäristövaliokunta eläinten hyvinvointilakia koskevassa lausunnossaan totesi, hallituksen esitys eläinten hyvinvointilaksi on kompromissi, jossa pyrittiin sovittamaan yhteen erilaisia eettisiä, taloudellisia ja tuotannollisia vaateita (YmVL 44/2022 vp, s. 2). Oleellista on se, että tämänkaltaisista asioista säätäminen on eduskunnan tehtävä, eikä valtioneuvostolla ole asetusten nojalla itsenäistä harkintavaltaa siinä, minkälainen kompromissi olisi paras."

Pidämme demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen näkökulmasta huolestuttavana sitä, että hallitusohjelma näytetään nostavan lakia, jopa perustuslakia, korkeammalla olevaksi "oikeuslähteeksi". Tällainen toiminta on väkevästi oikeusvaltioperiaatteen sekä demokratian vastaista lähettäen kansalaisille hyvin erikoista viestiä yhteiskuntamme toiminnasta.

Kustannetaanko muutokset verovaroin?

Muistion mukaan asetusehdotuksen muutoksista aiheutuisi turkiseläinten kasvattajille arviolta yhteensä noin 356,5 miljoonan euron kustannukset. Arvio perustuu Luonnonvarakeskuksen tekemään selvitykseen, jonka laskelmissa on käytetty lähtötietoina FIFURilta saatuja varjotalojen juoksumetrejä.

Ylen tammikuussa 2025 julkaisemasta uutisesta selviää, että Ruokaviraston mukaan toimivia turkistiloja on noin 280. Näin ollen keskimääräinen yksittäiselle turkiseläinkasvattajalle asetusluonnoksen mukaisesta sääntelystä aiheutuva lisäkustannus olisi 1.27 ME.

Valmiiksi tappiollisen elinkeinonharjoittajan, jota suurimmat pankit eivät enää rahoita, selviytyminen näistä lisäkustannuksista on hyvin epätodennäköistä, ellei mahdotonta. Näin ollen asiasta olisi nähdäksemme käytävä asianmukainen parlamentaarinen keskustelu eduskunnan tasolla muun ohella siitä, onko yhteiskuntamme valmis kustantamaan kyseisen elinkeinon verovaroista. Ennen näiden asioiden selvittämistä ja niistä päättämistä ei ole mahdollista arvioida esimerkiksi siirtymäsäännösten tosiasiallista vaikutusta. Toisin sanoen, onko siirtymäajoilla tosiasiallinen merkitys elinkeinon muuntautumisessa uuden sääntelyn vaatimusten mukaiseksi, vai olisivatko pitkät siirtymäajat vain eri eläinlajien tuottajia eriarvoiseen asemaan asettavaa erityiskohtelua, jolla turkiselinkeino käytännössä rajattaisiin keskeisiltä osiltaan ulos eläinten hyvinvointilain soveltamisalasta ainakin seuraavien 10–15 vuoden ajaksi.

Näin ollen asiassa herää perustellusti vakava kysymys siitä, onko ministeriön tosiasiallinen tarkoitus nyt asetusluonnoksessa esittämillään pitkillä siirtymäajoilla kiertää lainsäätäjän laissa ilmaisemaa tahtoa säädösvalmistelulle vieraiden motiivien toimiessa ajurina.

Suomalaisilla turkistarhoilla esiintyvä stereotyyppinen käyttäytyminen

Olosuhteissa, joissa eläin ei voi toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan, osa eläimistä kehittää sopeutumismekanismikseen stereotyyppistä käyttäytymistä. Stereotyyppinen käyttäytyminen on samana toistuvaa, tarkoituksetonta käytöstä, joka johtuu voimakkaasta turhautumisesta, kun eläin ei pysty saavuttamaan tavoitteitaan tai tyydyttämään perustarpeitaan. Stereotyyppinen käyttäytyminen osoittaa, että eläinten hyvinvointi on jossain elämänvaiheessa ollut heikentynyttä ja sitä voidaan pitää hyvinvointi-indikaattorina eläinten pito-olosuhteista (EFSA 2025). Kaikki yksilöt eivät kehitä stereotyyppioita vastineena puutteellisiin pito-olosuhteisiin. Vaikka vain osa yksilöistä käyttäytyisi stereotyyppisesti, on stereotyyppinen ja epänormaali käytös aina merkki laajemmasta kuin vain yksittäisiä yksilöitä koskevasta olosuhdeongelmasta.

Suomalaisilla turkistarhoilla eläimillä esiintyy stereotyyppistä käyttäytymistä (EFSA 2025). Lisäksi esimerkiksi siniketuilla esiintyy merkittäviä määriä turkinpurentaa (EFSA 2025).

EFSA:n (2025) mukaan epänormaali käyttäytyminen, kuten turkinpurenta ja stereotyyppinen käyttäytyminen voi linkittyä vankeudessa pidettävillä lihansyöjillä siihen, että niiden sisäsyntyistä liikkumista laajoilla alueilla samoin kuin saalistus- ja ruuanetsimiskäytöstä rajoitetaan.

Eläinsuojeluasiamies (2023) on huomauttanut, että monimuotoisissa ja virikkeellisissä eläintarhaympäristöissä stereotyyppinen käyttäytyminen ei ole minkeillä yleistä. Eläintarhoja koskevassa asetuksessa (MMM 2/EEO/2003) asetetaan kettujen, naalien, supikoirien ja minkkien pitopaikoille huomattavasti suuremmat tilavaatimukset kuin turkiseläinten suojelua koskevassa asetuksessa vastaaville lajeille edellytetään. Eläintarhoja koskevassa asetuksessa eläimille vaaditaan myös esimerkiksi kaivamiseen soveltuvaa pohjamateriaalia sekä minkille vesiallas tai -alue. Näitä

tarvitaan myös turkiskasvatukseen EFSA:n (2025) asiantuntijoiden mukaan, jotta voidaan puhua hyvinvointiongelmien todellisesta ratkomisesta.

Ehdotukseen on lisättävä toimintasuunnitelma stereotyyppien esiintyessä.

Epänormaali käyttäytyminen kuten apaattisuus, itsensä satuttaminen ja stereotyyppiset käyttäytymiset kertovat siitä, että eläinten pito-olosuhteet aiheuttavat eläinlajille kärsimystä. Asetukseen tulisi kirjata vastaava pykälä kuin Ruotsissa siten, että mikäli eläimissä ilmenee mitään merkkejä merkittävistä stereotyyppioista tai muusta poikkeavasta käyttäytymisestä, kuten turkinpurennasta, apatiasta tai epätavallisesta aggressiivisuudesta, eläintenpitäjän on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin syyn selvittämiseksi ja korjaamiseksi.

Jos toimenpiteet eivät ratkaise ongelmia, eläintenpitäjän on yhdessä eläinlajia tuntevan eläinlääkärin ja etologin kanssa laadittava toimintasuunnitelma. Suunnitelma on pantava täytäntöön mahdollisimman pian tai valvontaviranomaisen harkinnan mukaan joka tapauksessa 12 kuukauden kuluessa. Jos suunnitelman mukaisesti toteutetuilla toimenpiteillä ei ratkaista stereotyyppioihin tai muuhun epänormaaliin käyttäytymiseen liittyviä ongelmia, on turkiseläinten pito lopetettava asteittain, ja sitä voidaan jatkaa vasta kun asianmukaiset toimenpiteet ongelman toistumisen estämiseksi on toteutettu.

Toimintasuunnitelman olisi katettava myös ne eläimet, joilla ei ole stereotyyppioita tai muuta epänormaalia käyttäytymistä, mutta joita pidetään samoissa olosuhteissa kuin kyseisiä eläimiä.

Bioturvallisuus turkistarhoilla

Turkistarhojen olosuhteita on muutettava myös bioturvallisuuden vuoksi. Terveystieteiden tutkimuskeskus THL on 2024 todennut: ”Jotta turkistarhaus voisi jatkua, tulisi edellyttää, että turkistarhauksessa bioturvallisuus- ja tartuntariskejä ehkäisevät hygieniatoimet nostettaisiin valvotusti vähintään elintarviketuotannon tasolle.” THL toteaa, että turkistarhauksen jatko nyky muodossaan muodostaa jatkuvan riskin koronapandemiaakin vakavamman pandemian syntymiselle” (THL 2024).

Myös Ruokavirasto on viime vuonna todennut, että turkistarhauksen aiheuttama riski ihmisten terveydelle ei ole tällä hetkellä riittävän hyvin hallinnassa, eivätkä uudet bioturvallisuusvaatimukset alenna riskiä riittävästi (Ruokavirasto 2024). Ruokaviraston mukaan turkiseläintuotanto muodostaa riskin myös elintarviketuotannolle ja sitä kautta elintarviketiennillemme (Ruokavirasto 2024). Ruokaviraston mukaan turkistarhoille pitäisi säätää uusia bioturvallisuusvaatimuksia, lisätä niiden viranomaisvalvontaa ja kehittää tautiseurantaa.

FVE (2025) on todennut, että turkistarhat muodostavat tehdyistä ponnisteluista huolimatta jatkuvan zoonoosiriskin, mikä edellyttää suhteettoman laajaa tautiseurantaa, resurssien käyttöä ja eläinten lopettamistoimia. Tällaista kokonaisuutta ei ole Suomessa järkevää ylläpitää verovaroin kannattamattoman ja eläinten hyvinvoinnin vaarantavan turhakkeen vuoksi.

Lähteitä:

EFSA AHAW Panel (EFSA Panel on Animal Health and Welfare), Nielsen, S. S., Álvarez, J., Boklund, A. E., Dippel, S., Dorea, F., Figuerola, J., Miranda Chueca, M. Á., Michel, V., Nannoni, E., Nonno, R., Riber, A. B., Stahl, K., Stegeman, J. A., Thulke, H.-H., Tuytens, F., Winckler, C., Díez-León, M., Edwards, S., ... Herskin, M. S. (2025). Welfare of American mink, red and Arctic foxes, raccoon dog and chinchilla kept for fur production. *EFSA Journal*, 23(7), e9519. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2025.9519>

Kempe, R., Koskinen, N., Mäntysaari, E., & Strandén, I. (2010). The genetics of body condition and leg weakness in the blue fox (*Alopex lagopus*). *Acta Agriculturae Scandinavica, Section A — Animal Science*, 60(3), 141–150. <https://doi.org/10.1080/09064702.2010.515241>

Koistinen, Korhonen, Hämäläinen, Mononen. 2016. Blue foxes' (*Vulpes lagopus*) motivation to gain access and interact with various resources, *Applied Animal Behaviour Science*, Volume 176, 2016, Pages 105-111, ISSN 0168-1591, <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2016.01.012>.

Ojala, E A , Valros , A & Mononen , J 2025 , ' Increasing cage complexity reduces abnormal behaviours in farmed blue foxes ' , *Applied Animal Behaviour Science* , vol. 284 , 106559 . <https://doi.org/10.1016/j.a>

Ruokavirasto 2024. Ruokaviraston asiantuntijalausunto KAA 5/2024 vp <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2024-AK-51567.pdf>

Ruokaviraston tutkimuksia 2/2023 | Turkistarhojen zoonoosit – riskiprofiili. https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/yhteisot/riskinarviointi/projektit/ruokaviraston_tutkimuksia_2_2023_turkistarhojen_zoonoosit--riskiprofiili.pdf Haetu 4.8.2025

Ruokaviraston raportti 2020. Eläinjalostukseen liittyvän eläinsuojelulainsäädännön toimeenpanon tehostaminen Osa I: Turkiseläinten hyvinvoinnin parantaminen.

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/elaimet/elainten-hyvinvointi/ruokavirasto-raportti-turkiselainten-jalostuksen-valvonta-2020_valmis.pdf

SELL 2023. Eläinlääkäriliiton kanta turkkien vuoksi kasvatettavien eläinten pidosta.

<https://sell.fi/suomen-elainlaakariliiton-kanta-turkkien-vuoksi-kasvatettavien-elainten-pidosta/> (In Finnish)

THL 2024. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto turkistarhauksen aiheuttamasta riskistä ihmisen terveydelle. Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan julkinen kuuleminen 15.11.2024 kansalaisaloitteesta: Turkistarhaus historiaan – Oikeudenmukainen siirtymä turkistarhattomaan Suomeen (KAA 5/2024 vp). THL/6687/4.00.00/2024.

<https://thl.fi/documents/155392151/225511531/Lausunto.+Kansalaisaloite+Turkistarhaus+historiaan++Oikeudenmukainen+siirtym%C3%A4+turkistarhattomaa.pdf/ac9b50ad-6b11-4599-7390-26789d68df3f/Lausunto.+Kansalaisaloite+Turkistarhaus+historiaan++Oikeudenmukainen+siirtym%C3%A4+turkistarhattomaa.pdf?t=1731661177218>

Meld. St. 8. Det kongelige Mat- und Landsbrukdepartement. 2016-2017. Meldingen gjennomgår pelsdyrnæringen. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-8-20162017/id2518504/?ch=8>

Malmkvist, Palme, Svendsen, Hansen, Additional foraging elements reduce abnormal behaviour – fur-chewing and stereotypic behaviour – in farmed mink (Neovison vison), Applied Animal Behaviour Science, Volume 149, Issues 1–4, 2013, Pages 77-86, ISSN 0168-1591, <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2013.10.001>.

Moisander-Jylhä. 2019 Taitoa turkistuotantoon. toim. Hernesniemi. Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä. https://www.kpedu.fi/docs/default-source/projektisivustot/tietolinkki/taitoa-turkistuotantoon_julkaisu_syyskuu2019.pdf?sfvrsn=2221f34d_2

Norwegian Scientific Committee for Food Safety. 2008. Risk assessment concerning the welfare of animals kept for fur production. https://www.researchgate.net/publication/242250933_RISK_ASSESSMENT_CONCERNING_THE_WELFARE_OF_ANIMALS_KEPT_FOR_FUR_PRODUCTION

Markkola Pihla
SEY Suomen eläinsuojelu